

KANSALLISKIRJASTO

1/2013

**Suomen rikasta
kulttuuriperintöä
tuodaan esiin
uuden haku-
palvelun
kautta**

s.10

+ Suomen ensimmäiset uranaiset s. 4 / Johtajana yhdessä maailman vaarallisimmista kirjastoista s. 6 / Onko kiellettyjen kirjojen aika nyt ohi? s. 32 / Saima Harmajan humoristinen puoli s. 40

SISÄLLYS

1/2013

- 1**
FINNA – tietoa tarvitseville ja elämyksiä etsiville
- 2**
FINNA – information, kunskap, upplevelser
Kristiina Hormia-Poutanen
- 3**
Ajankohtaista
- 4**
Minun Kansalliskirjastoni: Kirsi Vainio-Korhonen
Suvi Kingsley
- 6**
Maailmalta: "Sisällissodan kiivaimpia päiviä lukuun ottamatta kirjasto ei ole koskaan sulkenut oviaan"
Suvi Kingsley
- 10**
Suomen kulttuuriperintöä A:sta Ö:hön
Heidi Partanen
- 14**
Onnistuuko Finna avaamaan tiedon portit?
Liisa Savolainen, Leena Jansson ja Mika Hakkarainen
- 18**
Prosessi vie vuosia, mutta Finnan visio toteutuu
Suvi Kingsley
- 21**
Taidetta kaikille!
Heidi Partanen
- 24**
Finnaa käyttäjille, asiakkaille, teille ja meille
Heli Kautonen
- 26**
Mikä avoin lähdekoodi?
Aki Lassila
- 27**
Mitä muita digipalveluja Kansalliskirjasto tarjoaa?
- 28**
Digitoitavan aineiston käsittelyn haasteet
Marleena Vihakara
- 32**
Kirjastot ja kielletyt kirjat
Antti Korkala
- 35**
Kirjastolaitos turvaa yksilön oikeudet myös verkossa
Pekka Heikkinen
- 37**
Kansalliskirjasto tarvitsee sinua!
Sinikka Salo
- 40**
Saima Harmaja – räiskyvä Prätinä ja eeteerinen runotyttö
Päivi Istala
- 42**
Kirjastossa tapahtuu
- 47**
Näyttelyt ja tapahtumat

KRISTIINA HORMIA-POUTANEN

Johtaja, kirjastoverkkopalvelut
Kansalliskirjasto

FINNA – tietoa tarvitseville ja elämyksiä etsiville

Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finna on kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteinen palvelu, jonka kautta kansalaiset, koululaiset, opiskelijat, opettajat, tutkijat ja erilaiset muut käyttäjäryhmät saavat käyttöönsä monipuolisia digitaalisia aineistoja.

Finnan avulla asiakas voi tehdä löytöretken rikkaan kulttuuriperintöme maailmaan suoraan omalta kotikoneeltaan, kuvien, karttojen, musiikin, lehtien tai kirjojen kautta. Ydinajatuksena on, että palvelu on tarjolla siellä, missä asiakaskin on.

Avainsana Finnann kehittämisessä on avoimuus. Avoimuus toteutuu avoimeen lähdekoodiin perustuvassa ohjelmistoratkaisussa, joka helpottaa Finnann integrointia muihin palveluihin, kuten museoiden kuvapankkeihin. Avoimuus myös mahdollistaa kirjastojen, arkistojen ja museoiden osallistumisen ohjelmiston kehittämiseen. Viestintäratkaisuja kehitetään niin, että vuorovaikutus erilaisten ryhmien kanssa on mahdollisimman sujuvaa.

Kaikkea ei ole saatavilla heti vaan Finna otetaan vaiheittain käyttöön. Kansallinen näkymä, joka tarjoaa pääsyn kirjastojen, arkistojen ja museoiden erityyppisiin, avoimesti käytettäviin tietovarantoihin, avattiin koekäyttöön joulukuussa 2012. Jo nyt esillä on yli 7,6 miljoonaa aineistotietoa.

Käyttäjäpalaute on tärkeää ja sitä kerätään koko koekäytön ajan. Itse käyttäjäkunta laajenee ripeää tahtia. Jyväskylän yliopisto on ensimmäisenä avannut oman Finna-näkymänsä, ja vuoden 2013 aikana Finnann ottaa käyttöönsä suuri joukko yliopistoja ja ammattikorkeakouluja, museoita ja arkistoja sekä muutama yleinen kirjasto.

Finnasta halutaan rakentaa tutkimuksen, opetuksen ja oppimisen ydinpalvelu, jonka kautta käyttäjän kulloinkin tarvitsemat tietosisällöt ovat joustavasti tarjolla. Finna laajentuu myös muun luovan toiminnan ehtymättömäksi varannoksi, josta eri alojen suunnittelijat löytävät ideoita ja inspiraatiota.

Avain palvelun menestykseen on yhteistyössä. Kehitetään palvelua yhdessä! /

KRISTIINA HORMIA-POUTANEN

Direktör, biblioteksnettjänster
Nationalbiblioteket

Svensk översättning:
Regina Sandström

FINNA – information, kunskap, upplevelser

Det nationella digitala bibliotekets kundgränssnitt Finna är en tjänst där alla, såväl elever, studenter, lärare som forskare och andra användargrupper får tillgång till bibliotekens, arkivens och museernas mångsidiga digitala material.

Med hjälp av Finna kan kunden på sin egen dator upptäcka vårt rika kulturarv via bilder, kartor, musik, tidningar eller böcker. Grundtanken är att tjänsten finns där kunden finns.

Öppenhet har varit nyckelordet vid utvecklingen av Finna. Öppenheten kommer till uttryck i Finnas programvara som baserar sig på öppen källkod och som underlättar integreringen med andra tjänster, såsom museernas bildbanker. Öppenheten gör det också möjligt för biblioteken, arkiven och museerna att delta i utvecklingen av programvaran. Kommunikationslösningarna utvecklas så att interaktionen mellan de olika grupperna löper så smidigt som möjligt.

Alla funktioner är inte tillgängliga från början, utan de tas i bruk stegvis. Den nationella webbplatsen som ger tillgång till bibliotekens, arkivens och museernas öppna resurser öppnades för testbruk i december 2012. Redan nu är mer än 7,6 miljoner poster tillgängliga.

Användarresponsen är viktig och den samlas in under hela den period som Finna är i testbruk. Användarna ökar snabbt. Jyväskylä universitet var den första att öppna sin egen Finnportal, och under 2013 kommer flera universitet, yrkeshögskolor, museer och arkiv samt några allmänna bibliotek att ta Finna i bruk.

Vi vill att Finna ska bli en av de viktigaste tjänsterna för forskning, undervisning och lärande, där användarna lätt och smidigt hittar den information de behöver. Finna kommer också att utvecklas till en outtömlig källa av idéer och inspiration för planerare, formgivare och designers inom olika branscher.

Samarbete är nyckeln till framgång: kom med och utveckla tjänsten! /

Palkintoja Rainer Knapakselle ja Tiedon valtakunnassa -teokselle

Kulttuuri- ja taidehistorioitsija fil.lis. Rainer Knapas on saanut Karl Emil Tollanderin palkinnon ja Tollanderin mitalin. Kirjallisuuspalkinnon myöntää Svenska litteratursällskapet ja se on arvoltaan 40 000 euroa. Knapaksen teoksista mainittiin erityisesti kesäkuussa 2012 ilmestynyt *Kunskapens rike. Helsingfors universitetsbibliotek – Nationalbibliotek 1640–2010* (suom. *Tiedon valtakunnassa. Helsingin yliopiston kirjasto – Kansalliskirjasto 1640–2010*). Teos

tutustuttaa lukijansa Kansalliskirjaston syntyyn ja vaiheisiin vuosisatojen saatossa.

Tiedon valtakunnassa -teokselle on myös myönnetty Suomen kirjataiteen komitean *Kirjataiteen kaunis kirja* -palkinto. Teos nousi 24 valitun kauneimman kirjan joukkoon ja palkittiin tietokirjojen sarjassa. Sen graafinen suunnittelija on Markus Itkonen. Suomen ja Viron Kauneimmat kirjat 2012 -näyttely on avoinna 23.5. asti Kansalliskirjaston kahvilassa.

Kansalliskirjasto-lehti uudistui

Kevään myötä lehdessä puhaltelivat uudet tuulet ja olemme uudistaneet ilmettämme raikkaammaksi ja modernimmaksi. Mitä mieltä olet? Lähetä toimitukselle palautetta osoitteeseen kk-lehti@helsinki.fi

Kansalliskirjasto Scandinavian Library Quarterlyn toimituskuntaan

Erityisasiantuntija, FT Kristina Linnovaara Kansalliskirjastosta on valittu Scandinavian Library Quarterlyn (SLQ) viisihenkiseen toimituskuntaan. Suomea toimituskunnassa edustavat Kansalliskirjaston lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriö. SLQ on aikaisemmin ollut yleisten kirjastojen lehti, mutta vuodesta 2012 se kattaa myös tutkimuskirjastot. Lehti ilmestyy myös digitaalisena versiona: www.slq.nu

Saima Harmajan tuotanto julkaistu verkossa

Saima Harmajan ja 146 muun kirjailijan tuotanto on nyt saatavilla Doriassa. Se on julkaistu osana klassisen suomalaisen kaunokirjallisuuden digitaalista kokoelmaa, jota Kansalliskirjasto ja Helsingin yliopisto kehittävät yhteistyönä. www.doria.fi/handle/10024/88083

Saima Harmaja
100 vuotta -näyttely
Kansalliskirjastossa
27.2.–29.5.

OIKAISU: Komin Kansalliskirjastolaisten haastattelussa nimet ja kuvat olivat vaihtuneet (s. 7, Kansalliskirjasto 4/2012). Kuvissa vasemmalta oikealle Leonora Davydova, Galina Issar ja Elena levleva.

Haastattelussa: **Kirsi Vainio-Korhonen,** Suomen historian professori, Turun yliopisto

TEKSTI JA KUVA: **SUVI KINGSLEY**

Olet voittanut Vuoden tiedekirja-palkinnon 2012 kirjallasi *Ujostelemattomat* (WSOY 2012). Mistä se kertoo?

1700-luvun suomalaisista koulutetuista kättilöistä, heidän historiastaan ja synnytyksen historiasta.

Samalla se kertoo kaikkien suomalaisten naisten historiasta, sillä synnytys ja lastensaanti koskettavat jollakin tavalla kaikkia. Eikä vain naisia, sillä 1700-luvulla miehetkin saattoivat olla mukana synnytyksissä.

1700-luvun miehet synnytyksessä?

Meidän käsityksemme historiasta perustuu yleisesti 1800-luvun viktoriaaniseen häveliäisyyteen. Mutta historian verhojen takaa usein paljastuuikin hyvin monimuotoinen menneisyys, joka saattaa yllättää. Niin kuin nyt se tosiasia, että 1700-luvulla miehetkin olivat synnytyksessä mukana.

Miksi ”ujostelemattomat”?

Hyvän kättilön määritelmä 1700-luvulla oli ”järkevästi ujostelematon”, ujostelematon suoraan ruotsin sanasta *frimodig*.

Olin yllätynyt kuinka samankaltaisia ominaisuuksia kättilöiltä nykyäänkin haetaan: tarkkuutta, hyvää ja nopeaa ymmärrystä, hyviä ihmissuhdetaitoja, asiakasläheisyyttä.

300 vuotta sitten kättilöiltä edellytettiin myös, että he olivat itse synnyttäneet. Kriteeristä luovuttiin vasta 1700-luvun lopulla, kun koulutettujen kättilöiden tyttärien haluttiin siirtyvän kättilön ammattiin. Sen katsottiin olevan eduksi, että nainen tuli kättilöperheestä, sillä hän oli usein harjoitellut äitinsä opissa. Ammatti tavallaan periytyi äidiltä tyttärelle.

Olitko yllätynyt siitä, että naisille suotiin niin paljon vapautta ja itsenäisyyttä oppia kättilön ammatti? Hehän jättivät perheensä ja aviomiehensä ja lähtivät yksin Tukholmaan opiskelemaan.

Kyllä se oli yllättävää. Kättilöillä oli yhteiskunnassa virallinen asema, he saivat todistuksen ja vannoivat virkavalan samassa paikassa ja samoille viranomaisille kuin miespuoliset lääkärit. Vasta 150 vuotta myöhemmin naisille avautuivat esimerkiksi postivirkailijan tai opettajan ammatit, joita on aina pidetty ensimmäisinä naisille avoimina

ammatteina. Itse asiassa kättilön ammatti oli aivan ensimmäinen.

Miten näihin naisiin suhtauduttiin?

He olivat työssään auktoriteetteja. Heiltä vaadittiin luku- ja kirjoitustaitoja ja he toimivat samassa asemassa kuin miehet silloisessa yhteiskunnassa. Koulutetut kättilöt puolustivat ammatin harjoittamiseen liittyviä oikeuksiaan, aivan kuin vastavassa asemassa olevat miehet.

Oliko kättilöillä todellakin parempi tuntemus ihmisen anatomiaa kuin ns. apuvaimoilla?

Koulutuksella oli väliä. On voitu tilastollisesti selvittää, että niissä kaupungeissa, joissa oli koulutettu kättilö, synnytyksiin liittyvä kuolleisuus saattoi tippua puoleen. Naisten kouluttaminen kättilöiksi lähti Euroopassa juuri siitä, että synnytyskuolleisuudelle haluttiin tehdä jotain.

Oliko koulutettu kättilö vain varakkaiden perheiden käytössä?

Kättilön virkavalaan kuului se, että hän ei saanut kieltäytyä avunpyynnöstä, vaikka asiakas ei olisi kyennyt maksamaan. Kättilö sai vuosipalkkaa kaupungilta ja lisämaksun maksukykyisiltä asiakkailta.

Kättilöitä saatettiin haastaa oikeuteen siitä, että he valikoivat asiakkaitaan eivätkä palvelleet kaikkia. Kirjassani kerron riitatilanteesta, jossa eräs kättilö väitti aatelismiehen pakottaneen hänet muuttamaan maalaiskartanoonsa kahdeksi viikoksi siihen asti kunnes hänen vaimonsa synnytti.

Miten kättilöt suhtautuivat esimerkiksi avioliiton ulkopuolella syntyneisiin lapsiin?

Ketään ei saanut jättää hoitamatta niin kuin kättilövalassa vannotettiin. Tällaista moraalista erottelua

/ Kättilön työ oli aivan ensimmäinen naisille avoin ammatti.

KANSALLISKIRJASTON KOKOELMAT

Saksalaisen hovikättilön Justine Siegemundin synnytysoapas *Die Chur-Brandenburgische Hoff-Wehe-Mutter* (1690) opasti kättilöitä vaikeissa synnytyksissä.

ei ollut 1700-luvulla, vasta 1800-luvulla alkoi halveksunta ja kritiikki.

Oliko kättilöitä maaseudulla?

1700-luvulla ilmiö oli vielä täysin urbaani. Kättilön kouluttaminen oli kallista, sillä tuleva työnantaja maksoi koulutuksen. Maaseudulla päättäjät eivät usein nähneet aihetta käyttää rahaa kättilön kouluttamiseen, uskoen, että vanhoilla perinteisillä tavoilla pärjättiin. Vasta 1800-luvulla kättilöitä alkoi olla myös maaseudulla.

Mikä merkitys Kansalliskirjaston kokoelmilla oli tutkimustyöllesi?

Kaksi tutkimukselleni ehdottoman tärkeää teosta löytyivät Kansalliskirjastosta. Ensipainos synnytystieteen asiantuntijan Johan von Hoorinin ensimmäisestä ruotsinkielisestä kättilötyönoppaasta *Den Swenska*

Wälöfwade Jorde-Gumman (1697) ja von Hoorinin ihailleman, kuuluisan saksalaisen hovikättilön Justine Siegemundin kirjoittama synnytysoapas, joka keskittyi vaikeisiin synnytyksiin.

Kouluttamattomat naiset eivät osanneet tehdä naisille sisäisiä tutkimuksia ja Siegemundin opas havainnollisti erilaisia tekniikoita miten vauva pystyttiin esimerkiksi kääntämään naisen sisällä. Ei ollut keisarisleikkauksia ja se oli ainoa keino pelastaa äiti ja vauva. Nämä niin kutsutut pehmeät keinot todellakin toimivat!

Mikä oli kiehtovin löytösi koskien kirjasi tutkimustyötä?

Se, että nämä 1600-luvulla ilmestyneet alan alkuperäisteokset löytyivät konkreettisina objekteina Suomesta. Tukholmaan oppiin lähteneet kättilöt olivat läsnä ruumiinavauksissa ja esimerkiksi luonnontieteilijä Carl von Linné kuvaa muistiinpanoissaan erästä tällaista tilaisuutta, jossa kättilöoppilaat väliskäreiden, lääketieteen tohtoreiden ja muiden pääsylipun ostaneiden katsojien seassa seurasivat naisen dissektiota salin lehtereiltä kädessään von Hoorinin oppikirja. Linnén kuvaus tuntui vieläkin elävämmältä, kun sain itse lehteillä von Hoorinin kirjan sivuja.

Lukijaasi saattaa yllättää eniten se, kuinka modernilta kättilön ammatti vaikuttaa.

1770-luvulla Tukholmaan perustettiin ensimmäinen synnytyssairaala ja jokaisesta synnytyksestä on säilynyt raportti. Niitä tutkiessa huomaa kuinka samanlaisena hoito on säilynyt tähän päivään asti ennen ja jälkeen synnytyksen. Myös asenteet olivat melko moderneja: sairaala oli vähäosaisille naisille ja kaikkia autettiin, moraalisia kannanottoja ei todellakaan ollut. /

”Sisällissodan kiivaimpia päiviä lukuun ottamatta kirjasto ei ole koskaan sulkenut oviaan.”

Huhtikuussa kymmenen vuotta sitten Irakin Kansalliskirjasto ja -arkisto miltei tuhottiin. Sen kokoelmia ryöstettiin ja hävitettiin, sen rakennukset poltettiin. Siitä lähtien pääjohtaja Saad Eskander ja hänen henkilökuntansa ovat työskennelleet hengenvaarallisissa olosuhteissa kirjaston jälleenrakentamiseksi.

TEKSTI: **SUVI KINGSLEY** Suomennos: Kati Salo

Miten kuvaisit Irakin Kansalliskirjaston ja -arkiston tilannetta ennen sodan alkua keväällä 2003?

Ennen vuoden 2003 hyökkäystä asuin maanpaossa, mutta tiedän, että tilanne kirjastossa oli erittäin vaikea niin hallinnollisesti, taloudellisesti kuin kulttuurisestikin.

Aiempi hallinto toteutti voimakasta asevarustelupolitiikkaa, pyrki yhteiskunnan militarisointiin, soti aggressiivisesti ja tukahdutti sisäisen opposition julmasti, mikä johti myös kirjaston budjetin roimiin leikkauksiin. Leikkausten vuoksi kirjasto ei pystynyt edes vastaamaan asiakkaidensa – itsenäisten tutkijoiden, professorien, tutkija-opiskelijoiden ja toimittajien – akateemisiin ja kulttuurisiin vähimmäistarpeisiin.

Asiakkaiden kannalta tilannetta vaikeutti myös kirjaston kokoelmiin kohdistunut tiukka sensuuri. Vanhoja julkaisuja ja tärkeitä tallenteita ja asiakirjoja poistettiin hyllyistä ja siirrettiin asiakkaiden ulottumattomiin.

Kirjastonhoitajien oli myös varmistettava, että heidän hankkimiensa julkaisujen sisältö ei muodostanut ”ideologista uhkaa” eikä kyseenalaistanut hallitsevan Baath-puolueen ideoita ja ihanteita. Yli kahden vuosikymmenen ajan kirjasto ei voinut hankkia julkaisuja ulkomailta. Kaikki uudet julkaisut hankittiin vapaakappalelainsäädännön nojalla, joka velvoitti kaikki irakilaiset kustantajat ja kirjailijat toimittamaan meille viisi kopiota jokaisesta julkaisustaan. Henkilöstön elintaso oli erittäin heikko, ja keskimääräinen kuukausipalkka oli vain kuudesta seitsemään dollaria.

1990-luvun loppupuolella Irakin yleisen turvallisuuden pääosasto lähetti agenttejaan kirjaston päälukusaliin valvomaan kirjaston asiakkaiden käytöstä ja mielenkiinnon kohteita.

Voitko kertoa siitä, kun sota alkoi ja kirjastoon hyökättiin?

En ollut silloin Irakissa, mutta Kansalliskirjaston ja -arkiston tuhoaminen ja ryöstäminen kestivät ilmeisesti muutaman päivän. Tapasin myöhemmin kirjaston työntekijöitä ja muita silminnäkijöitä, joiden mukaan rakennus jätettiin vartioimatta juuri ennen Bagdadin kukistumista. Jotkin arkisto- ja kirjastokoelmat siirrettiin toiseen rakennukseen, mutta vahingot olivat huomattavat: noin 25 prosenttia julkaisuista (mukaan lukien harvinaisista teoksista) ja 60 prosenttia asiakirjoista tuhottiin tai ryöstettiin.

Sinusta tuli Kansalliskirjaston uusi pääjohtaja vuonna 2003. Mitkä olivat ensimmäiset toimenpiteesi tilanteen kohentamiseksi?

Astuttuani tehtävääni vuoden 2003 lopulla toimeenpanin heti monia radikaaleja muutoksia, jo paljon ennen kuin kirjasto ja arkistolukusalit avattiin uudelleen.

Toin organisaatioon uutta verta palkkaamalla kymmenittäin nuoria miehiä ja naisia, joista valtaosa oli suorittanut tutkintonsa vain vähän aiemmin. Henkilöstön määrä nousi tasaisesti: vuonna 2003 työntekijöitä oli 65, vuonna 2011 heitä oli 450.

Kymmenet kirjastonhoitajat, arkistonhoitajat ja teknikot kehittivät käytännöllistä ja teoreettista osaamistaan osallistumalla koulutukseen Irakissa ja ulkomailla. Omat aloitteeni johtivat siihen, että henkilökunta saattoi osallistua erikoiskoulutukseen muun muassa Italiassa, Isossa-Britanniassa, Tšekin tasavallassa ja Yhdysvalloissa.

Myös hallintoa uudistettiin huomattavasti. Päätöksenteon demokraattisuutta lisättiin – kirjaston- ja arkistonhoitajilla on nyt oikeus ilmaista näkemyksensä ja valita osastojensa johtajat. Naistyöntekijät ovat perustaneet oman yhdistyk-

sensä, joka puolustaa heidän oikeuksiaan, tekee hyväntekeväisyistyötä ja järjestää kulttuuritapahtumia.

Mitä muutoksia on tapahtunut kirjastokoelmien saralla?

Meillä on vireillä monia eri projekteja ja hankkeita. Perustimme Irakin ensimmäisen konservointikeskuksen Tšekin tasavallan taloudellisella tuella. Tšekkiläiset asiantuntijat kouluttivat konservaattorimme Prahassa ja Irakissa, ja välineet tuotiin Saksasta. Olemme kannustaneet muita kulttuurilaitoksia seuraamaan jalanjäljissämme Irakin kulttuuriperinnön säilyttämiseksi.

Korvasimme myös vanhan mikrofilmiosastomme, joka paloi huhtikuun 2003 kaaoksen aikana. Tše-

/ 1990-luvun loppupuolella Irakin yleisen turvallisuuden pääosasto lähetti agenttejaan kirjaston päälukusaliin valvomaan kirjaston asiakkaiden käytöstä ja mielenkiinnon kohteita.

kin hallituksen rahoituksella hankimme uusimmat mikrofilmilaitteet Euroopasta. Ohion sukututkimusseura puolestaan lähetti meille neljä mikrofilmikameraa Yhdysvalloista. Tähän mennessä yli puoli miljoonaa asiakirjaa on tallennettu mikrofilmille.

Olemme panostaneet erityisesti digitointiin – liityimme viidentenä maailmassa World Digital Libraryyn. Hankinnoilla ja lahjoituksilla

olemme perustaneet Irakin ensimmäisen huippuluokan tietotekniikkaosaston. Työntekijämme hankkivat jatkuvasti lisäkoulutusta sekä Irakissa että ulkomailla. Olemme digitoineet jo kymmeniä tuhansia asiakirjoja ja lehtiä.

Viime vuonna järjestimme EU:n rahoittaman Irakin laajuisen digitointi- ja tietokantakurssin yhteistyössä italialaisen kansalaisjärjestön Un Ponte Perin kanssa. Siihen osallistui 18 yliopistoa ja kulttuurilaitosta. Se saa tavallaan jatkoa tänä vuonna, kun Italian ulkoministeriö

/ Olemme saaneet takaisin vain noin 200 harvinaista kirjaa niistä 3 000 kirjasta, jotka menetimme vuoden 2003 kaaoksen aikana.

rahoittaa uutta hanketta, jonka tarkoituksena on perustaa digitointi- ja konservointilaboratorio Irakin elokuva-arkistoa varten. Suunnitelmassa on, että osa henkilöstöstä koulutetaan Bolognan elokuvastudioilla. Toiveena on myös, että voimme pian avata äänidigitointosastomme, joka keskittyy perinteisen irakilaismusiikin digitointiin ja säilyttämiseen.

Viisikerroksisen digitaalisen kirjaston rakentaminen on nyt myös käynnissä. Hankkeen kustannukset ovat noin 19 miljoonaa dollaria. Tarkoituksena on, että asiakkaat voivat käyttää digitoituja av-kokoelmiamme, kausijulkaisujamme, kirjojamme ja muita tallenteitamme sekä paikan päällä että Internetin välityksellä.

Lasten kansalliskirjasto, jota

kutsumme nimellä ”sukupolvikirjasto” (Generation Library), valmistui viime vuonna. Pyrimme hankkimaan kaikki sitä varten tarvittavat julkaisut, huonekalut, av-aineistot ja laitteet ennen tämän vuoden loppua.

Ja viime kuussa Kansalliskirjasto ja -arkisto erotettiin fyysisesti toisistaan, kun arkistokokoelmamme valmistui uusi rakennus. Rakennuksessa on viisi kerrosta varastotilaa ja kaksi kerrosta toimistotilaa henkilöstöä ja mikrofilmilaboratoriota varten.

Onko aiemman hallinnon sensuurikulttuuri jättänyt pysyviä jälkiä?

Me omaksuimme täysin liberaalin linjan kokoelmiamme suhteen ja poistimme kaikenlaisen sensuurin. Kielletyt kirjat palautettiin kirjaston hyllyille asiakkaiden ulottuville ja nykyään kaikki julkaisut ovat yleisön saatavilla.

Kehittäessämme kokoelmiamme olemme korostaneet erityisesti julkaisuja, joissa esitellään uusia yhteiskuntatieteellisiä ja humanistisia suuntauksia. Mielestämme on elintärkeää, että irakilaiset luopuvat vanhalta diktatuurihallinnolta periytyneestä tavasta tulkita yhteiskunnallisia, poliittisia, taloudellisia ja kulttuurisia ilmiöitä yksipuolisesti.

Uudet kokoelmamme kannustavat asiakkaita olemaan avoimia, ajattelemaan ennakkoluulottomasti ja käyttämään useita eri teorioita analyysissaan ja tulkinnoissaan.

Kirjaston kokoelmat ovat kasvaneet noin 30 prosentilla ja arkistokokoelmat 60 prosentilla. Kasvu on ollut niin nopeaa, että meidän on rakennettava uusi tila viime aikoina hankittuja aineistoja varten.

Onko kirjasto pysynyt auki koko tämän ajan?

Kirjaston päälukusali avattiin uu-

delleen heinäkuun alussa vuonna 2004, paljon ennen kuin tuhoutuneen kirjastorakennuksemme peruskorjaus edes alkoi.

Aloimme palvella asiakkaitamme tuhon keskellä, vaikkei meillä ollut minkäänlaista budjettia. Saimme sähköä vain kahtena tai kolmena tuntina päivässä. Talvisin kirjastossa oli hyvin kylmä ja kesäisin taas hyvin kuuma. Työntekijät käyttivät kasvonaamioita ja hansikkaita suojautuakseen vuoden 2003 tulipaloista syntyneiltä katkuilta ja kaikkia pintoja peittävältä paksulta pölykerroksesta.

Sisällissodan (2006–2007) kiihvimpiä päiviä lukuun ottamatta kirjasto ei ole koskaan sulkenut oviaan. Seitsemän työntekijäämme kuoli, ja monet muut haavoittuivat tai joutuivat maanpakoon.

Nyt kuukausittainen asiakasmäärämme on noussut 120:stä 1500:aan, mikä on ennätyksemme. Ja ensimmäistä kertaa historiasamme asiakkaita saapuu kaikista Irakin 18 maakunnasta.

Tuetaanko työtänne kirjaston ulkopuolella?

Jos viittaat suureen yleisöön, koulutettuihin kansalaisiin ja irakilaismediaan, vastaus on myönteinen. Juuri tämä on motivoinut meitä työskentelemään entistä ahkerammin.

Bagdadissa ja muualla Irakissa tapahtuu edelleen väkivaltaisia iskuja. Miten ne ovat vaikuttaneet toimintaanne?

Terrori-iskut eivät ole koskaan lakanneet. Mutta me olemme tottuneet niihin. Tiedusteluraporteissa kerrotaan välillä, että iskut kirjastoa vastaan ovat mahdollisia. Emme voi muuta kuin pyytää vartioitamme olemaan entistä tarkkaavaisempia ja tarkastamaan asiakkaamme entistä huolellisemmin.

1. Huhtikuun 2003 tulipalo aiheutti suurta vahinkoa Irakin Kansalliskirjastossa, mutta työntekijät ryhtyivät heti pelastus- ja raivaustöihin.

2. Konservointityöpaja Irakin Kansalliskirjastossa vuosina 2007–2008.

Miten lahkojenväliset kiistat ovat vaikuttaneet kirjaston työyhteisöön?

En ole koskaan antanut lahkolaiskulttuurien ja -arvojen juurtua kirjastoon.

Olen aina yrittänyt kouluttaa työntekijämme niin, että he pysyvät tapahtumien tasalla ja ymmärtävät mikä merkitys jokapäiväisellä kulttuurityöllämme on kansakunnan yhtenäisyydelle ja vihan ja ennakkoluulojen vastaiselle taistelulle.

Mutta kuten jo kerroin, kirjaston ulkopuolella tilanne on toinen. Työntekijöitämme on kuollut, haavoittunut tai joutunut maanpakoon. Heidän kotejaan on ryöstetty ja tuhottu, ja he ovat menettäneet perheenjänsiään.

Onko kirjasto yrittänyt saada takaisin aineistoa, joka ryöstettiin huhtikuussa 2003?

Valitettavasti jatkuvista ponnisteluistamme huolimatta olemme saa-

neet tähän mennessä takaisin vain noin 200 harvinaista kirjaa niistä 3 000 kirjasta, jotka menetimme vuoden 2003 kaaoksen aikana.

Miten te selviätte vaikeiden olosuhteiden aiheuttamasta stressistä?

Me selviämme tragedioista ja vaikeuksista keskittymällä arkeen, arvostamalla kulttuurityömme merkitystä ja säilyttämällä uskomme tulevaisuuteen.

Järjestämme kulttuuritapahtumia – konsertteja, näytelmiä ja taidenäyttelyitä – ja teemme hyväntekeväisyystyötä yhteiskunnan vähäosaisten tueksi.

Kirjastossa toimii myös henkilökunnan oma pieni radioasema, joka lähettää kulttuuri- ja viihdeohjelmia.

Työmoraalin ylläpitämisen kannalta erityisen tärkeää on mielestäni se, että käytän valtaosan työajastani henkilökunnan kanssa keskustelemiseen ja työskentelemiseen. Kierrän eri osastoilla lähes päivittäin. Hyödynnän myös ”brittihuumoria” saadakseni heidät nauramaan.

Mitä toivot tulevaisuudelta?

Haluan tehdä Irakin Kansalliskirjastosta ja -arkistosta johtavan kulttuurialan toimijan uuden Irakin jälleenrakennustyössä.

Haluan myös lisätä sen yhteiskunnallista vastuuta toimimalla rakentavasti, kun maa siirtyy diktatuurista demokratiaan, ja pyrkimällä korvaamaan aiemmat taantumukselliset kulttuuriarvot uusilla, edistyksellisillä arvoilla.

Toivon, että kun digitaalinen kirjastohankkeemme päättyy, tutkijat ja opiskelijat kaikkialta maailmasta voivat käyttää kokoelmiamme.

Ennen kaikkea toivon rauhaa, vakautta ja vaurautta Irakiin ja koko Lähi-idän alueelle. /

Suomen kulttuuri- perintöä A:sta Ö:hön

Suomen rikasta kulttuuri-
perintöä tuodaan esiin
uuden hakupalvelun,
Finnan, kautta.

TEKSTI: **HEIDI PARTANEN**
KUVAT: **LAURA LIUKKONEN**

2

3

Ensimmäistä kertaa Suomen eri arkistojen, kirjastojen ja museoiden aineistoihin pääsee yhden hakupalvelun, Finnan, kautta.

Finna, Kansallisen digitaalisen kirjaston (KDK) asiakasliittymä, parantaa aineistojen, kuten kuvien, asiakirjojen, tietokantojen ja e-julkaisujen, saatavuutta. Se taas ruokkii arkistojen, kirjastojen ja museoiden laajaa käyttöä. Aineistoista muodostuu monipuolinen – ja ehkä yllättäväkin – kokonaisuus tutkimuksen, opetuksen ja muun tiedonhankinnan käyttöön.

Suuri osa Finnan kautta haettavissa olevasta aineistosta on kaikille verkon käyttäjille avointa. Lisäksi palvelussa on käytöltään tai saatavuudeltaan rajoitettua aineistoa.

LUOTETTAVA JA LAAJA

Arkistojen, kirjastojen ja museoiden asiantuntijat ylläpitävät Finnan aineistoja ja huolehtivat palvelussa olevista tiedoista ja niiden ajantasaisuudesta. Finnan vahvuutena onkin

1. Jyväskylän yliopiston kirjasto on avannut ensimmäisenä organisaationa oman Finna-näkymänsä. Informaatikko Hannu Markkanen kertoo kokemuksestaan Finnan uuden ulkoasun julkistamistilaisuudessa 14.2.2013.

2. Finna-suklaapaloja mahan täydeltä.

3. Ylijohtaja Riitta Kaivosoja opetus- ja kulttuuriministeriöstä julkisti Finnan uuden ulkoasun. Kuvassa myös kulttuuri-asiainneuvos Minna Karvonon.

tiedon luotettavuus, sillä tiedon lähde on hakupalvelun käyttäjän tiedossa.

Finnassa on sekä kansallisesti merkittäviä että paikallisesti kiinnostavia aineistoja. Ne ovat Kansallisarkiston, Kansalliskirjaston, Museoviraston sekä muiden muistiorganisaatioiden kokoelmista ja tarjoavat uusia mahdollisuuksia erityisesti humanistis-yhteiskunnalliselle tutkimukselle.

KDK-hankkeen aikana on digitoitu huomattava määrä kulttuuriperintöaineistoa. Tästä suurin osa tulee käyttöön Finnan kautta kuin myös Euroopan digitaalisen kirjaston, Europeanan, jota kehitetään osana KDK:ta.

Finnassa on jo nyt miljoonia tietueita palvelua kehittäneiltä organisaatioilta. Esimerkiksi Ateneumin taidemuseon ja Sinebrychoffin taidemuseon kokoelmista on haettavissa yli 11 000 teoksen tiedot ja kuvat. Saata- valla oleva arkistoaineisto kattaa tiedot kansallisen menneisyytemme keskeisestä asiakirja-aineistosta keskiajalta näihin päiviin

saakka, ja osaan siitä voi tutustua digitaalisten kuvien avulla.

Toistaiseksi Finnassa ei ole yleisten kirjastojen viitetietoja keskeneräisten sopimusneuvotteluiden vuoksi.

AINUTLAATUINEN YHTEISTYÖ

KDK on arkistojen, kirjastojen ja museoiden tähänastisista yhteistyöhankkeista laajin. Sen aikana yhteistyö on tiivistynyt ja lisääntynyt sekä sektoreiden välillä että kunkin sektorin sisällä. Yhteistyöstä ovat hyötäneet kaikki.

Kansalliskirjasto vastaa Finnan kehittämisestä ja koordinoi työtä. Asiakasliittymää ovat olleet kehittämässä myös Helsingin kaupunginkirjasto, Jyväskylän yliopiston kirjasto, Kansallisarkisto, Kouvolan kaupunginkirjasto / Kyyti, Lusto – Suomen metsämuseo, Museovirasto, Turun maakuntakirjasto, Tuusulan taidemuseo ja Valtion taidemuseo.

Myös kansainvälistä yhteistyötä on tapahtunut, sillä vuonna 2012 Kansalliskirjasto toteutti asiakasliittymän testiversion avoimen lähdekoodin ohjelmistojen pohjalta. Tämä mahdollisti yhteistyön esimerkiksi VuFind-kehittäjäyhteisön kanssa.

TESTIKÄYTÖSSÄ

JOULUKUUSTA 2012

Testiversion avulla testataan Finnan toimivuutta ja kerätään palautetta palvelun käyttäjiltä. Käyttäjiltä toivotaan palautetta palvelun toiminnoista ja käytettävyydestä, ja eri sektoreilta ja organisaatioilta odotetaan näkemyksiä siitä, mitä palveluita ja toiminnallisuuksia kansalliseen näkymään vielä kehitetään.

Finnan testiversiossa voi muun muassa tehdä ja rajata hakuja, tallentaa ja jakaa hakutuloksia sekä selata luetteloa. Henkilökuntaa varten Finnassa on näyttö, josta tietueen kentät näkee yksityiskohtaisesti.

Finnaan liitettyjä palveluita pääsee käyttämään sähköpostiosoitteella, yliopiston, korkeakoulun tai ammattikorkeakoulun tunnuksilla ja Jyväskylän yliopiston kirjaston kirjastokortilla kirjautumalla. Esimerkiksi tunnuksilla kirjautuminen mahdollistaa pää-

/ **Finnassa on sekä kansallisesti merkittäviä että paikallisesti kiinnostavia aineistoja.**

syn elektronisiin lisensioituihin aineistoihin, ja kirjastokortilla kirjautumalla voi tehdä varauksia, uusia lainoja ja tarkastella omia maksuja. Finnan testiversiolla palveluiden aktiivikäyttäjät voivat testata uudenlaista palvelua.

MONTA FINNAA

Finna.fi-osoitteessa sijaitsee arkistojen, kirjastojen ja museoiden yhteinen niin sanottu kansallinen näkymä. Sen lisäksi joulukuussa 2012 avattiin testikäyttöön Jyväskylän yliopiston kirjaston oma näkymä. Museoiden näkymä avataan toukokuussa 2013 pidettävillä Museopäivillä.

Tulossa ovat myös esimerkiksi Kansalliskirjaston tutkimuskirjaston oma Finna-haku-liittymä ja arkistojen oma näkymä. Asiakasliittymäprojektin edetessä näitä valmistuu lisää.

Organisaatiot hallinnoivat itse omaa näkymäänsä ja valitsevat siinä näytettävät aineistot ja siihen liitetyt palvelut. Tämä onnistuu Kansalliskirjastossa rakennetun hallintaliittymän avulla. Kansalliskirjasto toimii keskitettynä palveluyksikkönä, joka tarjoaa asiakasliittymän kehittämisen ja ylläpidon lisäksi tukea ja koulutusta arkistoista, kirjastoista ja museoista koostuvalle verkostolle.

FINNAN KEHITTÄMINEN JATKUU

Uusia organisaatioita aineistoineen ja palveluineen liittyy Finnaan mukaan vaihteittain. Seuraava tuotantoversio julkaistaan 22.10.2013 pidettävän Finna-päivän yhteydessä. /

- Finna-hakupalvelu, kansallinen näkymä: finna.fi
- Kansallinen digitaalinen kirjasto -hanke: kdk.fi
- Jyväskylän yliopiston kirjaston Finna: juu.finna.fi
- Europeana-portaali: europeana.eu

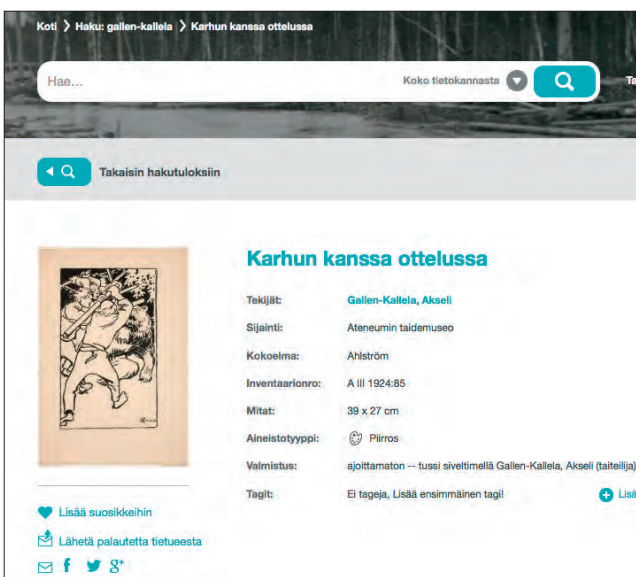
*Kirjoittaja on Kansalliskirjaston kirjasto-
verkkopalveluiden tiedottaja.*

1

1. Finna.fi -osoitteesta löytyy arkistojen, kirjastojen ja museoiden yhteinen kansallinen näkymä.

2. Kansallisaarteet kotikoneelle: Gallen-Kallela *Karhun kanssa ottelessa* -teos Ateneumin taidemuseosta.

2

KDK-HANKE

- Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) on opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan sisältö- ja palvelukokonaisuus. Hanke käynnistettiin vuonna 2008.
- Hankkeen tavoitteena on tuoda arkistojen, kirjastojen ja museoiden sähköiset tietovarannot saataville ja pitää ne saatavilla tulevaisuudessa. Hankkeessa on edistetty myös kulttuuriperintöaineistojen digitointia.
- KDK-hankkeessa kehitetään ja toteutetaan kaksi palvelujärjestelmää: yhteinen asiakasliittymä eli Finna ja keskitetty pitkäaikaissäilytysjärjestelmä. Näistä asiakasliittymän toteutus on Kansalliskirjaston vastuulla.

FINNAN TESTIVERSIOSSA OVAT MUKANA:

- Jyväskylän yliopiston kirjasto
- Kansallisarkisto
- Kansalliskirjasto
- Lusto – Suomen metsämuseo ja muut nk. Kantapuu-museot (Ilomantsin museosäätiö, Lapin metsä-museo, Nurmeksen museo, Pielisen museo, Suomen Metsästysmuseo ja Verlan tehdasmuseo)
- Museovirasto
- Tuusulan taidemuseo
- Valtion taidemuseo

Onnistuuko Finna avaamaan tiedon portit?

Tuoko Finna viimeinkin ratkaisun
tutkijoiden ikuisiin tiedonhaun
ongelmiin? Ja mikä on kirjasto-
instituution tulevaisuus?

TEKSTI: **LIISA SAVOLAINEN,**
LEENA JANSSON JA MIKA HAKKARAINEN

Nykyisistä verkkopalveluista saatu palaute on yksiselitteistä: ”Ne ovat melko antiikkisia. Haulla on vaikea löytää mitään, jos ei tismalleen tiedä, mitä hakee tai tekee virheen. Haku ei anna mitään anteeksi”.

Kansalliskirjaston tutkimuskirjaston tänä keväänä julkistettavan Finna-näkymän tavoitteena on tarjota helppo, asiakasystävällinen ja hyödyllinen hakupiste monipuolisiin humanistisen tutkimuksen aineistoihin. Tällä hetkellä tutkija joutuu tietoa hakiessaan käyttämään useita palveluita ja lisäksi hänen pitää tietää mikä organisaatio on tuottanut hänen tarvitsemansa tiedon, jotta hän voisi valita oikean palvelun.

Finnan perusajatuksena on se, että asiakkaan ei tarvitse olla tiedonhaun ammattilainen vaan monenlaiset tietokannat avautuvat yhden käyttöliittymän kautta, riippumatta siitä, mikä organisaatio on tiedon tuottanut. Useissa tiedonhakukäyttämistutkimuksissa on saatu tätä tukevia tuloksia: käyttäjät eivät halua toistaa samaa hakua eri järjestelmissä.

VUOROVAIKUTUSTA, EI VAIN VIESTINTÄÄ

Verkkosivut olivat verkon alkuaikoina viestinnällisiä kokonaisuuksia, joissa päällimmäisenä oli tarve viestiä organisaatiosta. Kansalliskirjaston verkkosivut noudattavat jossakin määrin vieläkin tätä organisaatioviestinnän perinnettä.

Finnan palvelukonseptin ytimessä on asiakas. Tuotteeseen liittyy viestintää, jopa markkinointia, se tarjoaa eri palvelukanavia – aineistojen varausmahdollisuuden, jäljennetelaukset, chat-tietopalvelun – se on jatkuvasti uudistuva ja seuraa tiiviisti asiakaspintaa.

On selvää, että kirjastojen työ siirtyy tämän verkkopalvelun tuotantoon, eikä enää voida puhua ”nettisivujen” ylläpidosta. Organisaatioviestintääkin toki on, mutta palvelun käyttäjät ovat kiinnostuneita palveluista, eivät taustaorganisaatiosta.

TOIVEENA GOOGLEN YKSINKERTAISUUS

Finnaa on kuitenkin kirjastoissa ajateltu toistaiseksi vain mahdollisuutena siirtää nykyi-

/ Tiedon- haku- järjes- telmien tulisi olla Googlen ja Amazonin kaltaisia yksin- kertaisia palveluita.

set palvelut uuteen tuotantoympäristöön, joka on helpompi ja joustavampi kuin vanha. Palvelun perustaa, mitä lopultakin tehdään, kenelle ja millä tavalla, ei ole pohdittu. Haasteena on siis hyödyn näyttäminen.

Jos käyttäjät pitävät hakupalvelua helppona ja hyödyllisenä, sitä käytetään. Käyttäjien mielestä tiedonhakujärjestelmien tulisi olla Googlen ja Amazonin kaltaisia yksinkertaisia tai ainakin näiltä näyttäviä palveluita.

Tutkijoille tiedonhaku ja lähteiden etsintä on vain osa tutkimusprosessia, se ei saisi vieä liian suurta osuutta käytettävissä olevasta ajasta. Kirjastoluetteloiden käyttöä selvitetäessä on havaittu, että niitä käytetään nykyään etupäässä muilla tavoin löydetyn teoksen paikannukseen ja saatavuuden selvittämiseen. Onko Finna siihen liian järeä työkalu?

TIEDÄMMEKÖ MITÄ ASIAKAS HALUAA?

Kirjaston haasteena onkin pystyä näyttämään, että Finnasta on muuhunkin kuin aineistojen paikannukseen ja saatavuustietojen hakuun. Tutkija-asiakkaille lienee – ainakin jatkokehittelyssä – tärkeää mahdollisuus siirtää Finnasta löytyneitä digitaalisia aineistoja omille tutkimusalustoilleen tai työskentely-ympäristöön. Finnan toiminnallisuuksien pitäisi myös olla integroitavissa asiakkaiden omiin palveluihin.

Toisaalta, pelkkänä laajana kirjasto- ja aineistoluettelona Finna voi toimia hyödyllisenä apuvälineenä opintojaan aloittaville; Finna edistää opiskelua ja opiskelijoiden suuntautumista ja seminaaritasolla opinnäytteitä tehtäessä. Tällaisena välineenä Finna rikkoo muistiorganisaatioiden ja niiden keräämien aineistojen rajoja ja edistää humanististen tieteiden välistä yhteistyötä, edellyttäen tietysti sisältöjen rikkaampaa indeksointia.

Vaikka Finnaa on lähdetty kehittämään asiakas mielessä, on selvää, että vasta kun ensimmäisistä beta-näkymistä on saatu asiakaskommentteja, tiedetään mikä kehittämisen suunta on oikea. Palvelua rakennettaessa on ymmärrettävä sen kehittämisen prosessinomaisuus; Finna ei ole koskaan valmis ja aina on parannettavaa.

KANSALLISKIRJASTON TARJONTA

Kansalliskirjasto on ilmoittanut Finnan testiaineistoiksi Fennica-, Viola- ja Helka-tietokannat. Kirjaston digitoituid aineistot löytyvät alkuperäisen aineiston sisältävän tietokannan kautta, esimerkiksi digitoituid äänitteet löytyvät Violan metatiedoista linkin avulla.

Viitteitä, jotka sisältävät linkin Kansalliskirjaston digitaalisiin vapaasti käytössä oleviin objekteihin, tulee alussa olemaan noin 22 000. Fennica-tietokannassa on myös linkitetty 2632 digitoitua aikakauslehtinimekettä ja 392 sanomalehtinimekettä niiden käyttöjärjestelmään. Näistä tosin iso osa on tekijänoikeuden alaisia ja täten käytettävissä vain vapaakappalekirjastoissa.

Iso osa kirjaston lisensoimista tietoresursseista saadaan mukaan yhteishakuun Finnan käyttöön ostetun keskitetyn indeksin kautta.

Kansallisen Finna-näkymän tarkoitus on tuottaa näkymä ”kansallisiin aineistoihin” eli millaisia aineistoja Suomessa on käytössä. Tämän rinnalla tarvitaan tiukkaa tieteellistä toimitusotetta, mikä vastuu sitten tulisi olla tieteellisillä kirjastoilla ja eri arkistoilla.

Tutkijan aikaa säästää vain sellainen palvelu, joka oikeasti johtaa *niin* tuttuihin kuin myös uusiin relevantteihin tieteellisiin aineistoihin ja lähteisiin.

LOPUKSI – MIKÄ ON KIRJASTO-INSTITUUTION TULEVAISUUS?

Kirjastojen peruslähtökohta on koota asiakkaille arvokkaiksi katsottuja aineistoja yhteen paikkaan. Toiminnan lähtökohta on ollut rationaalisuus ja taloudellisuus; kirjasto erikoistuu aineistojen hankintaan ja huolehtii, että ne ovat helposti asiakkaiden käytettävissä.

Verkkomaailmassa aineistot ovat hajan hajan maailmalla. Taaskin tarvitaan yhteenkokoava toimija. Kun tarvitaan paljon ja kattavasti aineistoja, on taloudellista tehdä se jälleen jonkin organisaation kautta. Mutta tarvitaanko verkkomaailmassa monia kirjastoja? Entäpä jos kirjastot järjestäytyisivät eri tavalla? Ei enää vain maantieteellisesti, vaan

/ Tarvitaan-ko verkko-maailmassa monia kirjastoja?

asiakaslähtöisesti ja tieteellisellä puolella tieteenalakohtaisesti.

Eikö olisikin jotakin järkeä siinä, että olisi lääketieteellinen verkkokirjasto, joka voisi hyödyntää rakentamisessaan asiantuntemusta eri organisaatioista? Näin ollen myös Suomen huippuasiantuntijat kirjastomaailman ulkopuolelta saataisiin osallistumaan ja tuottamaan sisältöjä.

Humanistisilla aloilla sekä aineistojen että tieteenalojen kirjo on laaja. Kansalliskirjaston kannalta sekä palveltaviin tieteenaloihin että tarjottaviin aineistoihin sisältyy sellaisia erikoisuuksia ja harvinaisia kieliä, ettei kirjasto pysty enää ylläpitämään kattavasti osaamista. Tarvitaan kumppanuutta tiedeyhteisöön päin.

Jotta suomalaisen historiatutkimuksen lähteitä ja toisaalta suomalaisen kirjallisuuden koko kirjoa saadaan tarjotuksi asiakkaille hyvin palvelevana kokonaisuutena, on keskeisten muisti-organisaatioiden lähennyttävä juuri palvelutuotannossa.

JA KUKA ON TULEVAISUUDEN KIRJASTONHOITAJA?

Verkkopalvelun rakentamiseen – kuten kaikkien muuhunkin palveluun – tarvitaan osaamista. Palvelun tuottajan on tunnettava sisällöt, osattava tarjota niitä asiakkaille, tunnettava asiakaskunta, sen tarpeet ja toimintatavat. Kun tähän lisätään verkkopalvelusovellusten tuntemus, tietty luovuus ja viestinnälliset taidot, sekä jossakin taustalla myös metatiedon ja rajapintojen tuntemus, voidaan todeta että, peruskirjastonhoitaja tarkoittaa nykypäivänä jotakin muuta kuin ennen.

Finna on teknisesti laadukas ja kehittynyt palvelu, joka auttaa kirjastoja luomaan parempia palveluja. Kunhan ensimmäisiä versioita Finna-palvelusta on testattu, on aika alkaa kehittää palvelun sisältöä. Sisällön kehittämiseksi tarvitaan myös uudenlaista organisoitumista, verkostoitumista. /

Kirjoittajat ovat Kansalliskirjaston tutkimuskirjastosta.

Katja Lehtisaari

Tutkijatohtori,
Aleksanteri-instituutti

Mitä mieltä olet Finnasta?

Olen ollut positiivisesti yllättynyt. Esimerkiksi artikkelit löytyvät sen kautta hyvin, normaalista kirjastohauista niitä ei välttämättä löydy lainkaan. Myös kirja-arvostelut, joihin ei aina törmää tavallisissa hauissa, ovat helposti löydettävissä. Ja on hyvä, että monet haut tarjoavat entistä enemmän pdf-linkkejä.

Miten Finna eroaa muista palveluista?

Lopputulokset olivat erilaisia kuin yleensä yliopiston kirjastojärjestelmiä käytettäessä, esimerkiksi vähemmän kirjoja, enemmän artikkeleita. Tällä hetkellä palvelu kuitenkin täydentää muita hakutapoja, ei korvaa niitä.

Miten kehittäisit Finnaa?

Suomesta puuttuu keskitetty mediatekstien tietokanta. Esimerkiksi Venäjällä on Integrum, jossa julkaistaan laaja valikoima mediatekstejä julkaisijasta riippumatta. Tällainen palvelu olisi todella hyödyllinen.

Ja kuinka kattava tämä palvelu itse asiassa on ja kuinka monet organisaatiot ovat tulossa siihen mukaan? Esimerkiksi Helsingin Kaupunginkirjastolla on aineistoa, josta voisi olla monelle hyötyä.

Itse kohderyhmähän on laajempi kuin tutkijayhteisö ja Finnassa on hienoa juuri se, että se tarjoaa monille tavallisille kansalaisille mahdollisuuden etsiä tietoa hyvin laajalti.

HAASTATTELUT JA KUVAT:
SUVI KINGSLEY

Joona Salminen

Ekumeniikan tohtorikoulutettava,
Helsingin yliopisto

Oletko jo käyttänyt Finnaa?

Kyllä olen ja olen huomannut kuinka kattava se on. Finna on hyödyllinen tutkijoille, jotka etsivät perinteisten kirjojen ohella muitakin monipuolisia aineistoja kuten taidetta, äänitteitä ja videoita.

Perinteiset kirjastojen hakuliittymät ovat olleet kankeita verrattuna esimerkiksi nykyaikaisiin verkkokauppoihin. Finna vie kirjaston hakupalveluita visuaaliseen suuntaan, mikä on ehdottomasti hyvä asia. Verkkokauppojen kauttahan voi jo tutustua esimerkiksi useimpien kirjojen sisällysluetteloihin ja hakemistoihin.

Mitä tutkija haluaa Finnalta?

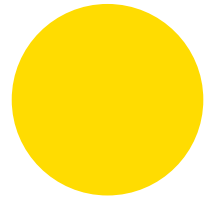
Oma alani on antiikintutkimus, jossa erilaisten aineistojen kartoittamiseen saattaa mennä valtavasti aikaa. Tällainen yhden luukun palvelu helpottaa tutkijan työtä.

Finnan ero vaikkapa Googleen on, että Finnan aineiston suhteen on tehty tietty laadun- tarkistus ja valikointi. Kaupalliset hakukoneet myös profiloivat haut, mikä saattaa olla tutkijalle joskus ongelmallista. Tutkijan kannalta on myös tärkeää tietää mistä tieto on peräisin. Toivon, että Finnan käyttöliittymästä pääsisi helposti lukemaan perusteista, joilla palvelu toimii.

Miten kehittäisit Finnaa lisää?

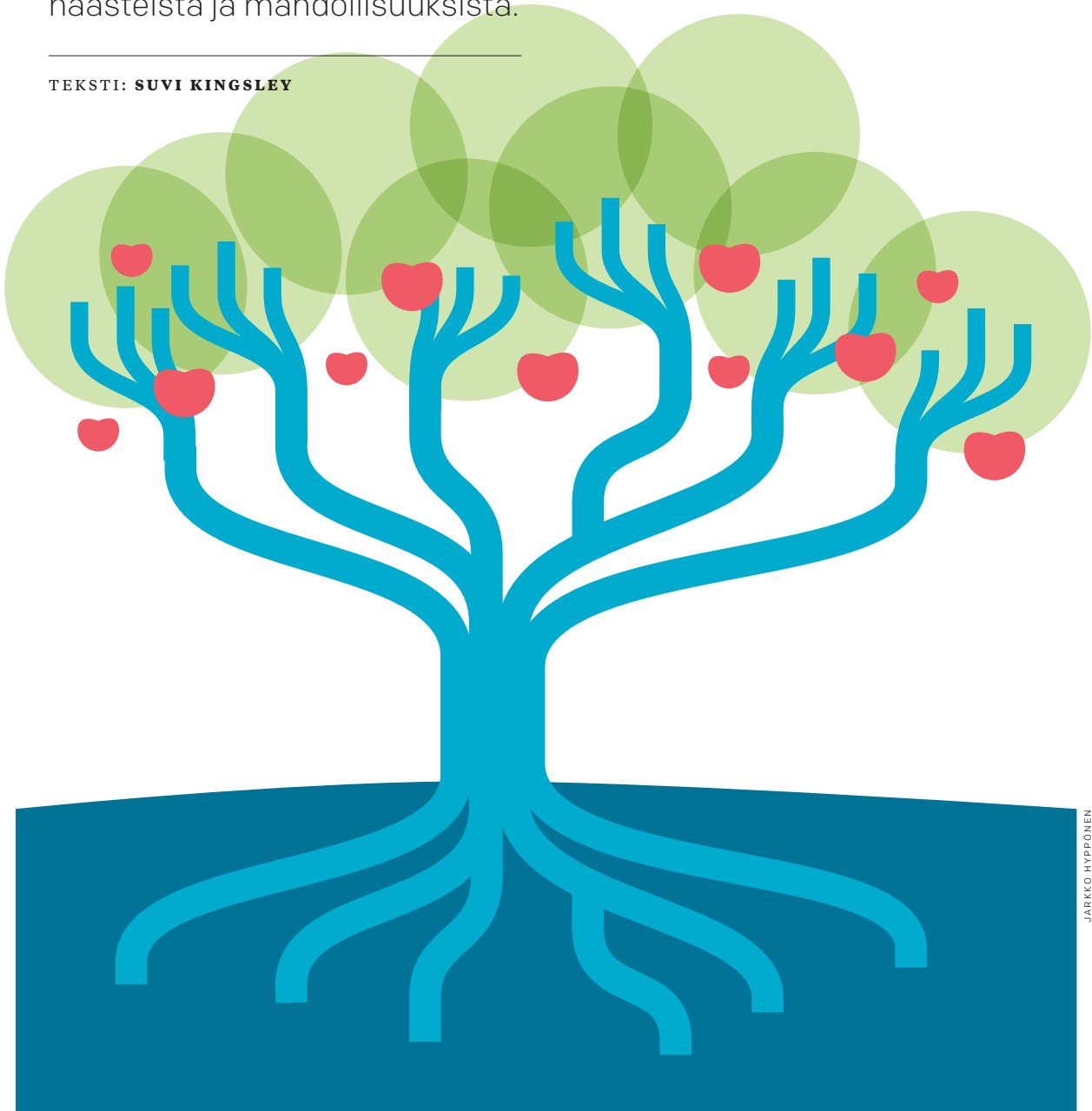
Olisi kiinnostavaa tietää kuinka paljon tekijänoikeusasiat rajoittavat Finnan kautta saatavilla olevaa aineistoa. Tekniikka mahdollistaisi varmaan juridiikkaa paremmin vieläkin kokonaisvaltaisemmat aineistohaut.

Prosessi vie vuosia, mutta Finnan visio toteutuu

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen opetus- ja kulttuuriministeriöstä kertoo Finnan haasteista ja mahdollisuuksista.

TEKSTI: SUVI KINGSLEY

Finnan visio on ”Suomen arkistojen, kirjastojen ja museoiden aarteet samalla haulilla.” Toteutuko se?

Tällä hetkellä Finnan aineiston tiheys vaihtelee suuresti. Aineistoa tullaan lisäämään ensin aalloittain ja sitten liplattaen, ja prosessi tulee viemään vuosia. Meillähän on mittavat kansalliset kokonaisuudet.

Finnassa ei ole kuitenkaan kyse vain itse objekteista ja niiden määrästä. Digitaaliset aineistot ovat kerrostuneita, on objektit ja sitten niiden metatiedot, ja Finnan kautta myös kaikki metatieto tulee olemaan saatavilla.

Sanoisin siis, että kyllä meidän visiomme toteutuu. Finnan idea on se, että se mahdollistaa mahdollisimman hyvän pääsyn tiedon äärelle. Jos käyttöliittymä joustaa, ohjaa ja auttaa rajaamaan hakuja, se voi olla portaali todella moneen.

Miten eri muistiorganisaatioiden yhteistyö on toiminut?

Finna rikkoo siilot ja murtaa hakupalveluiden rajat. Eri toimijoiden motivaatio on mahtava, me haluamme tuoda tietovarantomme yhteen etteivät ne jää Googlen pohjalle lojumaan vaan niitä käytettäisiin mahdollisimman laajasti. Erilaiset työskentelytavat eivät näy Finnassa, sen visio on kaikille yhteinen.

Käyttöliittymien ajatteluhan perustuu perinteiseen kirjastoajatteluun, joka vastaa moninaiseen tiedontarpeeseen. Kirjastoilla on historiallisesti ainutlaatuinen suhde jokaiseen kansalaiseen – meillä kaikilla on kirjastokortti – ja kirjastot ymmärtävät hyvin pitkälle mitä he haluavat. Kirjastojen kautta moni on myös jo tottunut käyttämään verkkoa. Esimerkiksi museoiden näyttelykävijät ovat tässä suhteessa aivan erilaisten palveluiden käyttäjiä.

Organisaatioiden välisiä eroja siis on, mutta pyrimme siihen, että kaikkien ammattitaidot ja osaaminen tuodaan yhteen.

Miten Finnaan saadaan nykyistä enemmän digitaalisia sisältöjä?

Metatiedon, eli digitaalisten objektien kuvailutiedon, osalta Finnaan tullaan saamaan kaikki mitä voidaan. Kirjastoilla on oma Melinda-hankkeensa, arkistoilla Ahaa-hanke ja museoilla Museo 2015.

Mutta siihen miten luvan takana olevia aineistoja saadaan esiin, täytyy löytää ratkaisuja. Mitään ei saa vaatimalla, vain sopimalla.

SUVI KINGSLEY

/ Jos kuvitellaan, että tieto on puu, palvelut ja sovellukset ovat sen kantamia hedelmiä ja infrastruktuuri on juuret, olemme eläneet pitkään mullassa.

Haasteita on monia. Museoilla on taideteoksien suhteen ajankohtaisia haasteita ja kaikista haastavimpia ovat audiovisuaaliset aineistot, joihin kohdistuu todella monimutkaisia tekijänoikeuskysymyksiä. Ratkaisujen kehittämiseen tarvitaan aktiivisuutta.

Erityisesti arkistoaineistoissa, mutta myös monissa muissa aineistoissa, on henkilötietojen suojasta johtuvia näyttö- ja käyttörajoituksia. Myös näiden aineistojen käyttöä voidaan sujuvoittaa hyvillä palveluilla.

Meillä on käytössämme myös hyvin toimivia ratkaisuja, kuten FinElib, joka hankkii keskitetyksi sähköisiä aineistoja jäsenorganisaatioilleen.

Eikö ole ongelmallista, että Finna ei olekaan niin kattava kuin sen visio antaa ymmärtää?

Meillä on selvä viestinnällinen haaste siinä, miten hallita käyttäjien odotuksia. Miten vältämme ti-

lanteen, jossa käyttäjä hakee vaikkapa nykytaiteilija Anna Retulaisen teoksia ja pettyy, kun mitään ei löydy?

Ei pidä silti unohtaa, että Finnan kautta on nyt jo saatavilla aivan uskomaton määrä aineistoa.

Suurta osaa museoiden esinneperinnöstä ei saada koskaan näytteille tilan puutteen vuoksi. Jokainen promille, jonka saamme esille Finnaan, on enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Esimerkiksi Museovirastolta on Finnassa esillä tällä hetkellä 38 000 esinettä ja tämä moninkertaistuu kevään aikana.

Toinen haaste on, että Finna nähdään pölyttynään, ajasta jääneenä ja hämmentävän epämääräisenä kokoelmana. Mitä se ei ole, vaikka nykytaidetta sieltä ei löydykään.

Finnan hienous piilee siinä, että se mahdollistaa tikun löytymisen heinäsuovasta, järjestäytyneen tiedonhaun valtavasta aineistomäärästä. Ennen tiedon löytäminen oli usein hidasta ja toisinaan myös sattumanvaraista.

Miten Finnaa voisi hyödyntää kaupallista yhteistyötä ajatellen?

Avoimessa datassa on avoimen, luovan ja tuoteliaan yhteiskunnan mahdollisuus. Ja viisaasti lisensioiden sitä voidaan hyödyntää todella monipuolisesti. Hallinnosta voidaan tehdä läpinäkyvää, yritykset voivat jalostaa sitä, aktiiviset kansalaiset voivat käyttää sitä.

Kiinnostava esimerkki on paikkatieto eli jonkin tietyn paikan koordinaatit. Vaikkapa Helsingin kaupunginmuseon kaupunkikuvat voidaan metatietotasolla kiinnittää kadunkulmiin. Tätä tietoa voitaisiin profloida niin, että käyttäjä voi tehdä haun ”Kruununhaka 1972 ruoka” ja saada tuloksen perusteella kuvan siitä mitä ruokaa syötiin ja miten juhlittiin 70-luvun tyypillisenä perjantaina. Tietoa voi jalostaa tämän perusteella vaikka mihin, sovelluksiin, peleihin...

Millaisena näet digitaalisen ajan tiedonsaannin tulevaisuuden ja haasteet?

Datan arvo on nyt ymmärretty, tietovarantojen keskeisyys ja loppumattomat tavat hyödyntää niitä. Mutta niitä täytyy saada yhteentoimivimmiksi, jotta tietoa ja palveluita voidaan tuottaa yhdessä. Olemme yhä lapsenkengissä.

Finnassa olennaista on juuri se, että se tekee kaiken taustatyön näkymättömäksi ja auttaa sen huoltamisessa. Jos kuvitellaan, että tieto on puu,

/ Pahimmassa tapauksessa kansakunta menettää muistinsa.

palvelut ja sovellukset ovat sen kantamia hedelmiä ja infrastruktuuri on juuret, olemme eläneet pitkään mullassa.

Olemme joutuneet pohtimaan miten jäsenämme sen ja sen haun niin, että pääsemme oikean tiedon äärelle. Emme enää. Turhiin hakuihin tuhraantunut aika voidaan nyt käyttää tutkimiseen ja tiedon käyttämiseen.

Ministeriön tarkoitus on tehdä mahdolliseksi hyvinvointi ja sivistys, ja Finna auttaa tässä, se on e-demokratian väline.

Finnasta voisikin sanoa, että se on tasavertaisen mahdollisuuksien visio.

Finna on yksi esimerkki siitä, kuinka elämykset siirtyvät yhä enemmän ja enemmän verkkoon. Tähän liittyy olennaisesti digitaalisten aineistojen pitkäaikaissäilytyksen haasteet.

Nykyisissä tietojärjestelmissä digitaaliset aineistot eivät tule säilymään. Formaattit vanhenevat sitä vauhtia, ettei niitä saada auki 15 vuoden kuluessa. Jos aineiston metatietoja ei ole, se on kuin kivi, joka ei aukea.

Me tarvitsemme digitaalisten aineistojen pitkäaikaisesta säilyttämisestä huolehtivan ratkaisun, muuten tiedostot tuhoutuvat ja pahimmassa tapauksessa kansakunta menettää muistinsa.

Etenkin alkujaan digitaalista materiaalia ei pystytä säilyttämään ilman järeitä, yhteisiä ratkaisuja ja niitä tukevia palveluita.

Olemme miettineet digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen pitkäaikaissäilytykselle ratkaisua vuodesta 2008. Mutta ei ole kyse vain kulttuurineistosta, suuri osa tietovarannoistamme syntyy suoraan digitaaliseen muotoon.

Rahoitus pitkäaikaissäilyttämiseen on löydettävä. Tällä hetkellä meillä on rahoitus vain ensimmäisiin askeliin; bittitason säilytysjärjestelmän käynnistämiseen. /

Kulttuuriasiainneuvos Minna Karvonen on Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja.

Taidetta kaikille!

Riitta Ojanperä, Valtion taidemuseon Kuvataiteen keskusarkistonjohtaja, kertoo, kuinka taiteen kansallisaarteet halutaan Finnan kautta koko kansan käyttöön. →

TEKSTI: HEIDI PARTANEN

Eero Järnefelt,
Lukeva tyttö, 1909,
Ateneumin
taidemuseo.

KUVA: VALTION TAIDEMUSEO. KUVATAITEEN KESKUSARKISTO. HANNU AALTONEN

Eero Järnefelt,
Taitelijan pojan
muotokuva
(Heikki Järnefelt),
1897, Ateneumin
taidemuseo.

KUVA: VALTION TAIDEMUSEO, KUVATAITEEN KESKUSARKISTO

Jo kymmenen vuoden ajan Valtion taidemuseo on ollut mukana tuomassa laajoja taidekokoelmiaan verkkoon. Finnassa ja Europeanassa se on ollut mukana pitkään, ja myös Google Art Projectin sivuilla julkaistaan Ateneumin osio myöhemmin tänä vuonna.

”Haluamme olla mukana avaamassa kansallista kulttuuriperintöä kansallissgallerian roolissa. Valtion taidemuseolle on tärkeää tehdä taidetta ja kokoelmia tunnetuksi suuren yleisön keskuudessa. Verkon kautta saatavaksi tekeminen myös suojelee arkoja aineistoja, kuten esimerkiksi luonnoksia, kulumiselta”, Riitta Ojanperä Valtion taidemuseon Kuvataiteen keskusarkistosta kertoo.

ATENEUMIN AARTEET FINNAAN

Valtaosa Valtion taidemuseon verkkoaineistosta on peräisin Ateneumista, sillä taitelijan kuolinvuodesta on oltava kulunut 70 vuoden suoja-aika, ennen kuin sitä voidaan esittää verkossa.

Ojanperä selittää: ”Nykytaide on niin uutta, että tekijänoikeudet harmillisesti rajaavat useimmat Kiasman taiteilijat ja taideteokset Finna-palvelun ulkopuolelle. Kokoelmiemme arkistoaineistoa Finnassa ei ainakaan toistaiseksi ole erilaisen taustajärjestelmän vuoksi.”

Finnan kautta saatavilla on paitsi kuvia teoksista myös metatietoa niistä. Kuvan esittäminen on kuitenkin taideteoslähtöisessä taidekokoelmassa keskeistä.

”Emme ole valinneet tai rajanneet Finnassa näytettävää aineistoa taiteilijoiden perusteella. Periaatteena on ollut koko kokoelmatietovarannon avaaminen”, Ojanperä kertoo aineistonvalinnan perusteista.

Digitaalisesti saataville tarjotut teokset on tarkoitettu koko kansalle. Ojanperän mukaan Valtion taidemuseo tarjoaa omat palvelunsa tutkijoille, mutta hän tähdentää: ”Tutkijatkin varmasti hyötyvät Finnassa näkyvästä muiden organisaatioiden tuottamasta arkisto- ja kirjastoaineistosta.

Se tarjoaa nopean reitin taiteen taustatiedon äärelle.”

LISÄÄ TAIDETTA VERKKOON VUOSITTAIN

Sellaistakin aineistoa, joka ei ole tekijänoikeusvaapaata, on mahdollista neuvotella näytettäväksi Finnassa. Aineistoa täydennetään kuitenkin lähinnä sen mukaan, kun aineiston tekijänoikeuden voimassaolo päättyy.

Periaatteena on tehdä peruspäivitys vähintään kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin, jos koelmiin on tullut huomattavia lisäyksiä. Ojanperä mainitsee 2000-luvulla vapautuneesta aineistosta esimerkkinä vuonna 1931 kuolleen Akseli Gallen-Kallelan teokset. Aineistoa täydennetään myös digitoinnin myötä.

”Valtion taidemuseossa on parhaillaan käynnissä luonnoskirjahanke, jonka tarkoituksena on helpottaa luonnoskirjojen käyttöä. Tällä hetkellä monesta luonnoskirjasta näkyy Finnassa vain etukansi, mutta digitoinnin ja teknisten ratkaisujen jälkeen luonnoskirjoja pääsee selaamaan verkossa sivu sivulta”, Ojanperä lupaa.

FINNA PERUSNÄYTTELYÄ RIKASTAMASSA

Museokävijälle Finna tuo lisäarvoa. Esimerkiksi Ateneumin taidemuseossa huhtikuun loppuun asti avoinna olevaa Eero Järnefeltin näyttelyä voi taustoitaa ja täydentää Finnan avulla.

”Valtion taidemuseon laaja Eero Järnefelt -kokoelma on kokonaisuudessaan Finnassa. Käyttäjät voi tutustua muun muassa sellaisiin Järnefeltin piirustuksiin, joita ei ole Ateneumissa näytteillä”, Ojanperä vinkkaa.

Finnan Järnefelt-hakutuloksista lähes 200 osua on Ateneumin aineistosta, mutta muiden organisaatioiden tarjoamien aineistotietojen avulla Järnefeltiin voi perehtyä taideteoksiakin laajemmin. Hakutulosten yhteydessä esitettävällä aikajanaalla näkyy kiinnostus taiteilijaa kohtaan: 2000-luvulle ajoitetut hakutulokset ovat esimerkiksi Järnefeltiä käsitteleviä tutkimuksia.

PAINA AINEISTON AVAAMISEEN KASVAA

Viime vuosina on käyty vilkasta keskustelua tiedon saatavuudesta ja avoimuudesta.

Ojanperä valottaa: ”Museoalaa on kritisoitu siitä, ettei kaikkea kuva-aineistoa löydy esimerkiksi Finnasta tai Europeana-portaalista, vaikka kuvia saattaa löytyä toisaalta verkosta. Painetta laajaan aineistojen avaamiseen on. Valtion taidemuseo ei kuitenkaan voi avata kaikkia tekijänoikeuksista vaipaitakaan aineistoja, jos teosten perusluettelointia ei ole tehty. Aineistojen avoimuuteen kytkeytyy paitsi tiedon- ja kokoelmanhallinnan kysymykset myös museoiden omarahoituksen kasvattamista painottava ansaintalogiikka.”

Tiedon avoimuuteen liittyy avoimien aineistojen pohjalta kehitetyt sovellukset. European mallin mukaan myös Finnassa olevat metatiedot esitetään avattavaksi vapaaseen käyttöön. European metatiedot julkaistiin vuonna 2012 Commonsin ”CCO”-ehtojen alaisina, mikä tarkoittaa sitä, että kuka tahansa voi käyttää kuvailutietoja mihin tahansa tarkoitukseen – luovaan, opetukseen tai kaupalliseen – ilman rajoituksia.

”Keskeinen kysymys on, kuka tekisi museoille sovelluksia avatun aineiston pohjalta. Kansainvälisten esimerkkien valossa museot eivät itse ole tuottaneet sovelluksia, mutta museot varmasti hyötyisivät oivaltavista sovelluksista. Mutta ovatko museot valmiita tukemaan sovelluskehittäjiä, jos sovellukset eivät vastaa museoammattilaisten perinteistä käsitystä taiteen sopivasta käsittelevästä”, Ojanperä pohtii.

Hänen mukaansa tiedonavaamisproblematiikka vaikuttaa koko kokoelmanhallintaan ja sen tulevien ratkaisujen suunnitteluun. ”Finnassa ei ole hyödynnetty vielä täysipainoisesti kokoelmien saavutettavuuden alueella. Olemme mielenkiintoisessa vaiheessa, jossa Finnakin voi reagoida ajankohtaiseen keskusteluun”, Ojanperä päättää. /

Kirjoittaja on Kansalliskirjaston kirjastoverkko-palveluiden tiedottaja.

VALTION TAIDEMUSEO on Suomen suurin taidemuseo-organisaatio ja kansallinen kulttuurilaitos, jonka keskeisiä toimintayksiköitä ovat Ateneumin taidemuseo, Nykytaiteen museo Kiasma, Sinebryhoffin taidemuseo ja Kuvataiteen keskusarkisto.

Finnaa käyttäjille, asiakkaille, teille ja meille

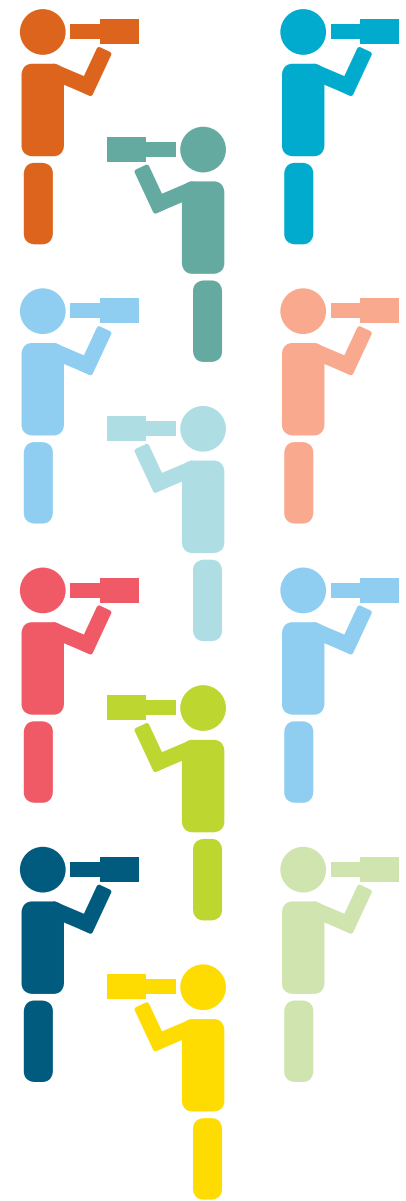
Keitä Finnan käyttäjät ovat ja miten se saadaan vastaamaan heidän tarpeisiinsa? Entä mistä tiedämme, mihin Finnaa käytetään viiden vuoden päästä?

TEKSTI: HELI KAUTIONEN

Finnasta tekee ainutlaatuisen se, että palvelu huomioi käyttäjien tarpeet. Tämä on otettu aktiivisesti huomioon palvelua kehitettäessä – ei pelkästään tavoitepuheissa, vaan myös käytännössä, eikä pelkästään ker-taurakointina, vaan pitkäjänteisesti.

KOHTAAVATKO KÄYTTÄJIEN TARPEET JA UUDET PALVELUT?

Vuoden 2012 alussa Finnan kehittäminen aloitettiin avoimen lähdekoodin ohjelmistoratkaisuilla. Omissa käsissä oleva ohjelmistotuotanto tarkoitti sitä, että vastuu palvelun käyttöliittymistä ja käytettävyydestä tuli kokonaan kehittäjäyhteisölle. Emme tästedes voi syyttää ulkopuolista ohjelmistotoimittajaa, jos palvelu käyttäjien mielestä tökkii, vaan on katsottava peiliin: mitä pitää tehdä toisin, mihin panostaa? Vastuu velvoittaa kiinnittämään aikaisempaa enemmän voimavaroja käyttäjän ja järjestelmän vuorovaikutuksen suunnittelun ja toteuttamiseen.

JARKKO HYPÖNEN

/ Mikään kriteeri, hankintadokumentin sanamuoto tai sopimuspykälä ei pysty varmistamaan hyvää lopputulosta eli sitä, että käyttäjät ovat toteutettuun palveluun tyytyväisiä.

Vaikka käytettävyytyöllä on ollut hyvät suunnitelmat, tilanne ja käytössä olevat resurssit ovat vieneet työtä eteenpäin pienin askelin, pyrähdyksinä. Käyttöliittymiä on suunniteltu ja viety tuotantoon, käyttäjätestejä on toteutettu ja kansallisen näkymän konseptia arvioitu.

Keskeisiä asioita on silti jäänyt tekemättä. Erityisesti käyttäjien tarpeiden ja Finnan tarjoamien uudenlaisten palvelujen yhteen sovittamisessa on vielä paljon miettimistä. Työtä jatketaan luottaen siihen, että yksittäisetkin käytettävyysoimenpiteet vievät prosessia aina eteenpäin. Nykyisen suunnitelmakehikon tarkoitus on sitoa vaiheet yhteen, mutta antaa tilaa myös uusille käytettävyyssideoille.

EI HELPPOKÄYTTÖINEN SYNNY SYNNYTTÄMÄTTÄ

Julkisin varoin tuotetuilta, kansalaisille tarkoitetuilta tietojärjestelmiltä ja verkkopalveluilta edellytetään saavutettavuutta ja helppokäyttöisyyttä.

Ohjeita ja mittareita laadun varmistamiseen riittää. Tosiasiassa mikään kriteeri, hankintadokumentin sanamuoto tai sopimuspykälä ei pysty varmistamaan hyvää lopputulosta eli sitä, että käyttäjät ovat toteutettuun palveluun tyytyväisiä.

Hyvän käyttökokemuksen varmistaminen edellyttää paljon työtä ja osaamista. Finnassa on pyritty sitomaan noin neljännes kehittämis- ja ylläpitoresursseista käytettävyyteen. Sen kulmakivet ovat ammattitaitoinen käyttöliittymäsuunnittelu ja -toteutus, ulkopuolisen asiantuntemuksen hankinta ostopalveluna tai tutkimusyhteistyön kautta sekä verkostojen hyödyntäminen.

Hyvä käytettävyyys tarkoittaa muutakin kuin hyviä käyttöliittymiä. Tutkimukset digitaalisten kirjastojen käyttäjäkokemuksista osoittavat, että käyttäjät eivät palvelun laatua arvioidessaan osaa eivätkä edes halua erottaa palvelun muotoa ja sisältöä toisistaan. Vaikka painikkeet ja toiminnallisuudet olisivat miten hyvin kohdallaan, vasta käyttäjän olettamusten mukaisesti esiin tuotu ja taustoitettu tietosisältö takaa tyytyväisyyden.

Käyttäjien tarpeiden mukaisen palvelun kehittäminen edellyttää siis myös käyttöliittymien ja sisältöjen yhteen sovittamista. Tämä on jo noussut esiin Finnan kansallisen näkymän suunnitteluvaiheessa.

Kun haun piirissä olevien aineistojen määrä kasvaa, haaste nousee varmasti selvemmin esille. Silloin järjestelmän kehittäjien ja luettelointiasiantuntijoiden pitää yhdessä tuumin kehittää uusia, käytön konteksteihin

paremmin sopivia tapoja kuvailla aineistoja ja tuoda niitä esille.

YHDESSÄ ENEMMÄN JA KÄYTETTÄVÄMPÄÄ

Finnan käytettävyytyöryhmän tehtävä nähdään tärkeäksi. Ryhmän jäsenet ovat avainasemassa välittämässä tietoa kentän tarpeista projektille ja päinvaltoin. Työpajojen ja sosiaalisen median välineiden avulla keskusteluun on tarkoitus kutsua mukana olevien organisaatioiden lisäksi muu kenttä ja ennen pitkää myös käyttäjät.

Oppilaitos- ja tutkimusyhteistyö on Finnalle tärkeää ja tietenkin myös hyödyllistä. Tähän mennessä Finnaa ovat tutkineet vuorovaikutussuunnittelun tai käytettävyyden opinnoissaan Tampereen yliopiston ja Aalto-yliopiston opiskelijat.

Yhteistyön tavoitteena on tietenkin molemminpuolinen hyöty. Finna tarjoaa opiskelijoille ja tutkijoille ainutlaatuisen haastavan tutkimuskohteen ja aineistoa. Avoimen lähdekoodin ohjelmisto, ketterä ohjelmistokehitys ja poikkeuksellisen laaja loppukäyttäjäkunta on yhtälö, jossa riittää selvittävää vuosiksi.

ENTÄS NE KÄYTTÄJÄT?

Finna-palvelun ensisijaiset käytön kontekstit ja niiden mukaiset käyttäjäryhmät on hahmoteltu osallistuvien organisaatioiden nykyisten palveluiden perusteella.

Tutkimus ja oppiminen tuovat Finnan käyttäjiksi akateemisia ja harrastajatutkijoita, koululaisia ja opettajia. Finnan on tarkoitus palvella myös ajanvietettä kaipaavia kansalaisia, vaikkapa kaunokirjallisuuden lukijoita tai museoyleisöä. Finna tulee olemaan myös mediatuotannon käytössä, toimittajien ja kustantajien tietopankki. Tiedonhaun ammattilaiset eli arkistojen, kirjastojen ja museoiden tietopalveluasiantuntijat ovat tietenkin yksi ensimmäisistä Finnan käyttäjäryhmistä.

Ennen pitkää Finna tekee näkyväksi myös sen, että käyttäjät eivät ole pelkästään käyttäjäryhmänsä edustajia ja yhden roolin mukaisia toimijoita. Mukana olevat organisaatiot voivat käyttötילוista ja seurantatiedoista huomata, miten yhden asiakkaat ovat myös toisen asiakkaita ja toisen käyttäjän tarpeet ovat myös muiden käyttäjien tarpeita.

Siksi teemme Finnaa yhdessä, ja siksi teemme yhdessä Finnaa. /

Kirjoittaja on Kansalliskirjaston palvelupäällikkö.

Mikä avoin lähdekoodi?

TEKSTI: AKI LASSILA

Sekä Suomessa että kansainvälisesti on jo jonkin aikaa kannustettu avoimen lähdekoodin käytön lisäämiseen. Miksi?

Monesti sitä perustellaan sillä, että ohjelmistojen (lisä)arvo on siinä, kuinka ohjelmisto joko tehostaa jo olemassa olevaa toimintaa ja/tai mahdollistaa uuden entistä tehokkaamman tavan toimia. Tämä riippuu siitä, kuinka helposti käytettävä ja helposti käyttöönotettava ohjelmisto on kyseessä.

Näinä päivinä ohjelmistojen toiminnallisuuden määrä ei myöskään riitä, vaan käytettävyyteen, liitettävyyteen ja muokattavuuteen (kustomointi, personointi) liittyvät seikat ovat myös hyvin tärkeitä.

Finna asiakasliittymää on kehitetty vuoden 2012 alusta avoimen lähdekoodin ohjelmistojen pohjalta. Finna on hyvä esimerkki joustavasta ja muokattavasta moduulipohjaisesta järjestelmästä. Moduuleja voidaan vaihtaa suhteellisen helposti, kun parempi ohjelmisto kehittyy, ja tämä voidaan toteuttaa ilman, että koko järjestelmässä joutuisi tekemään muutoksia.

Usein kuulee, että avoimen lähdekoodin ohjelmistot vaativat käyttäjiltä ja kehittäjiltä enemmän paneutumista ja IT-osaamista. Tarvittava osaaminen on kuitenkin yleistynyt informaatioteknologian arkipäiväistymisen myötä. Lisäksi avoimet standardit ja rajapinnat ovat yleistyneet. Ne helpottavat omalta osaltaan alkujaan erillisten järjestelmän osien yhteensovittamista. Tätä seikkaa myös Finna hyödyntää paljon.

FINNA KOOSTUU kahdesta pääosiosta: loppukäyttäjien asiakasliittymästä sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden henkilökunnan hallintaliittymästä. Itse käyttöliittymä koostuu seuraavista avoimen lähdekoodin ohjelmistoista:

- Loppukäyttäjien käyttöliittymä VuFind (vufind.org)
- Hallintapaneeli: hallintatyökalut asiakasorganisaatioille oman näkymän tekemistä ja hallinnointia varten (Kansalliskirjaston omaa tuotantoa, perustuu Zend Framework:iin, framework.zend.com)

- Metadataindeksi ja hakumoottori Solr (lucene.apache.org/solr)
- RecordManager: metadatan haravointi ja käsittely (Kansalliskirjaston omaa tuotantoa, github.com/KDK-Alli)
- Voikko: Suomen kielen käsittely (voikko.sourceforge.net)
- Ulkoinen indeksi (Primo Central Index tällä hetkellä) ja ulkoiset rajapinnat sekä liitännät organisaatioiden taustajärjestelmiin.

Asiakasliittymä toteutetaan VuFind-portaaliohjelmiston pohjalte.

Finnan kehittämisessä on ollut käytössä toimintamalli, jonka mukaan asiakkaiden kehittämistarpeita kuunnellaan. Se myös määrittelee miten ehdotukset priorisoidaan ja otetaan mukaan toteutukseen. Tarjolla on monia osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia, muun muassa ohjausryhmiä, suunnitelmien ja esitysten yhteistyöstä sekä asiakaskäyttöliittymän kehittämisen seuraamista Kiwi-wikissä www.kiwi.fi/display/finna/Etusivu.

Sekä Finnan konsortior ryhmä että palvelun kehittämistä varten muodostetut työryhmät (käytettävyyss-, kansallinen näkymä- ja avoimen lähdekoodin työryhmät) tuovat asiakkaan äänen kuuluviin palvelun kehittämisessä. Kenttää kuullaan kehitystyön eri vaiheissa ja hankkeen etenemisestä tiedotetaan. Kansalliskirjasto vastaa kehitystyöstä ja tuesta.

Vuonna 2013 alkaa Finnan toinen kehittämiskierros, jonka aikana asiakasliittymään lisätään uusia toiminnallisuksia asiakkaiden tarpeiden mukaisesti sekä yhä kehitetään jo toteutettuja ratkaisuja.

Avoimeen lähdekoodiin perustuva ratkaisu mahdollistaa myös paikallisen organisaatiokohtaisen ja kansainvälisen käyttäjäryhmän tekemän kehittämistyön, jonka hedelmät voidaan ottaa käyttöön koko Finnan käyttäjäkunnan kanssa.

Finnan modulaarinen rakenne ja avoimet, hyvin dokumentoidut rajapinnat mahdollistavat toiminnallisuksien laajentamisen nyt ja tulevaisuudessa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. /

*Kirjoittaja on Finnan kehittämis-
päällikkö Kansalliskirjastosta.*

Mitä muita digipalveluja Kansalliskirjasto tarjoaa?

DORIA JA FRAGMENTA

Kansalliskirjaston digitaalisia aineistoja on tallennettu Doria-palveluun (www.doria.fi), joka sisältää muun muassa seuraavat kokoelmat:

- Turun akatemian väitöskirjat
 - Pienpainatteet (noin 5 000 kappaletta)
 - Raita (Kansallisen äänitearkiston kokoelmista digitoituja tekijänoikeudesta vapaita äänitteitä)
 - Urho Kekkosen julkaistu tuotanto
 - Aarteet ja Helmi (muun muassa Pelasta kirja -hankkeessa ja 1990-luvulla Muisti-hankkeessa digitoituja aineistoja)
 - Nordenskiöldin kartat
 - Suomalaisia karttoja ja kartastoja
- Erillinen Fragmenta Membranea -palvelu (<http://fragmenta.kansalliskirjasto.fi>) sisältää Kansalliskirjaston kokoelmista digitoituidut keskiaikaiset pergamenttifragmentit.

Kaikkiaan Kansalliskirjaston Doriassa ja Fragmentassa sijaitsevat kokoelmat sisältävät yli 15 000 digitaalista julkaisua.

Doria ja Fragmenta ovat osa Kansalliskirjaston rakentamaa, avoimen lähdekoodin DSpace-ohjelmistoon perustuvaa teknistä infrastruktuuria. Kansalliskirjaston lisäksi tätä infrastruktuuria hyödyn-tää lähes 40 organisaatiota, jotka ovat sijoittaneet oman julkaisuarkistonsa joko Doriaan tai johonkin

sen sisäpalveluista. Näitä ovat muun muassa ammattikorkeakoulujen Theseus (<http://publications.theseus.fi>), Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Julkari (<http://www.julkari.fi>) ja Tampereen yliopiston TamPub (<http://tampub.uta.fi>). Kaikkiaan näihin julkisiin palveluihin on tallennettu lähes 80 000 kokotekstijulkaisua, joita laddattiin vuonna 2012 yhteensä 11,8 miljoonaa kertaa.

Avoimessa käytössä olevien palveluiden lisäksi samaa teknistä infrastruktuuria hyödynnetään myös digitaalisille vapaakappaleille tarkoitettussa Varia-palvelussa, joka on tekijänoikeussivistä johtuen käytettävissä ainoastaan vapaakappalekirjastoissa kulttuuriaineistoille tarkoitetuilla työasemilla.

DIGI.KANSALLISKIRJASTO. FI-PALVELU

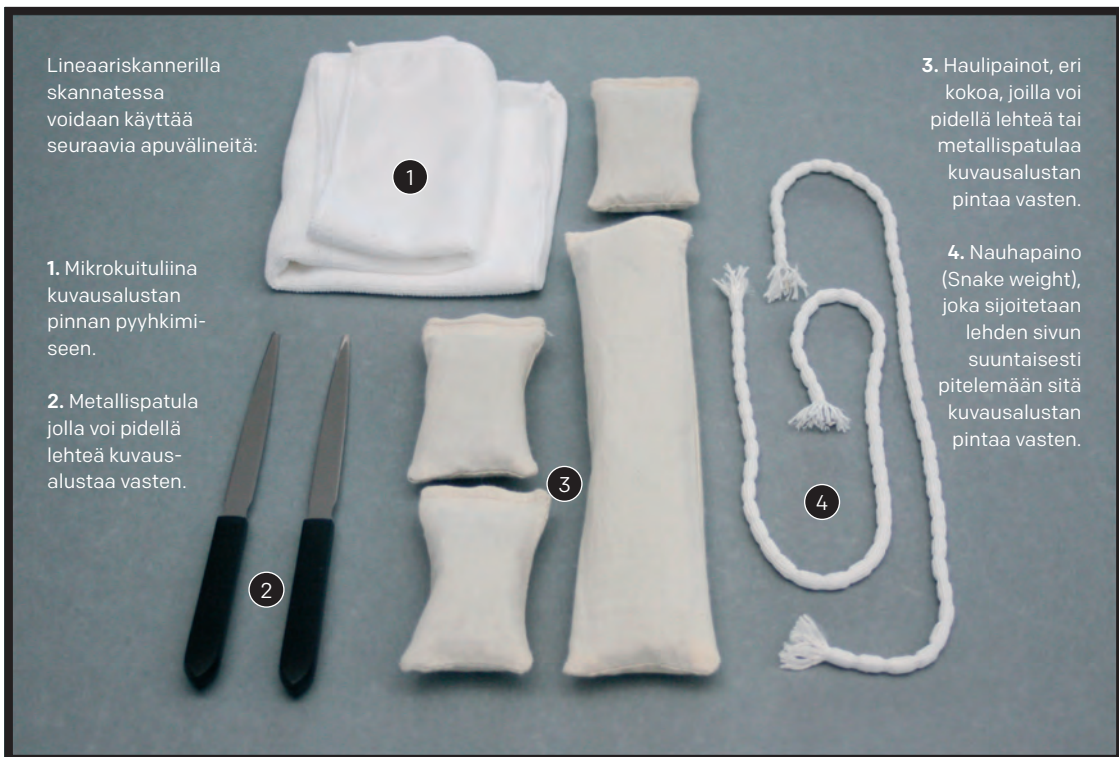
Kansalliskirjasto on digitoinut valtaosan Suomessa vuosina 1771–1910 ilmestyneistä sanomalehdistä. Nimekkeitä on yhteensä 390 kappaletta. Lehtinumeroita on yli 470 000 ja sivuja 2 010 246.

Digitoituja aikakauslehtiä palvelussa on vuoteen 1945 asti. Lehtinimekkeitä on 2 629, lehtinumeroita reilut 200 000 ja sivuja 4 622 514.

Tekijänoikeuden alaiset digitoituidut lehdet ovat käytössä vain vapaakappalekirjastoissa, muut ovat avoimessa verkkokäytössä osoitteessa www.digi.kansalliskirjasto.fi.

Pienpainatteista palvelussa on teollisuuden hinnastoja vuosilta 1810–1944, yhteensä noin 130 000 sivua.

Tiedot digitoiduista sanoma- ja aikakauslehdistä ovat mukana Finnan hauissa. Jos käyttäjä haluaa hakea tietoja suoraan lehtinumeroiden tekstisisällöistä, löytyvät nämä digi.kansalliskirjasto.fi-palvelusta. /

Lineaariskannerilla skannatessa voidaan käyttää seuraavia apuvälineitä:

1. Mikrokuituliina kuvausalustan pinnan pyyhkimiseen.

2. Metallispatula jolla voi pidellä lehteä kuvausalustaa vasten.

3. Haulipainot, eri kokoa, joilla voi pidellä lehteä tai metallispatulaa kuvausalustan pintaa vasten.

4. Nauhapaino (Snake weight), joka sijoitetaan lehden sivun suuntaisesti pitelemään sitä kuvausalustan pintaa vasten.

Digitoitavan aineiston käsittelyn haasteet

Kuinka Kansalliskirjaston vanhaa – ja uutta – monimuotoista aineistoa suojataan, jotta se saadaan tietokoneittemme ruuduille?

TEKSTI JA KUVAT: **MARLEENA VIHAKARA**

Kansalliskirjaston tehtävänä on suojella kansallista julkaisuperintöä. Digitointi tekee mahdolliseksi sen entistä paremman saatavuuden, samalla säästäten alkuperäistä aineistoa käytön aiheuttamalta kulumiselta.

Ennen kuin aineisto digitoidaan ja saadaan elektronisena käyttöön, käy se läpi paljon käsittelyä luetteloinnissa, pakkauksessa, kuljetuksessa ja skannauksessa.

Erilaiset aineistot, kuten kirjat, kartat ja pergamentit, asettavat tietyt vaatimukset ja rajoitukset skannerin suhteen. Digitoitava aineisto voi jonkun ominaisuutensa vuoksi, kuten harvinaislaatuutensa, korkean ikänsä, arvonsa, vaurioidensa, huonon kuntonsa tai rakenteensa takia, vaatia erillistä konservaattorin ja digitoijan yhteistyöllä laadittua ohjeistusta sen käsitteilyyn. Näin vaikka skannereita kehitetään jatkuvasti aineistoystävällisemmiksi.

2

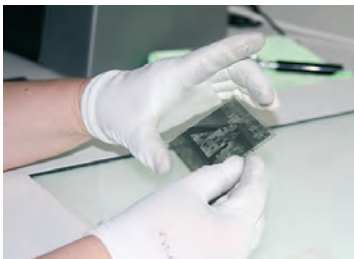
3

4

5

6

7

HAASTAVAT AINEISTOT

Keskiaikaisen, kiintoselkäisen sidoksen tai erikokoisista ja -paksuisista pienpainatteista koostuva sidos ovat hyviä esimerkkejä haasteita tuottavista digitoitavista aineistoista. Niiden käsittelyyn tarvitaan sekä ohjeistusta että apuvälineitä.

Skannattavan kohteen kaarevuus tai kolmiulotteisuus voi vääristää tekstiä tai aiheuttaa epätarkkuutta digitaalisessa kuvassa. Tällöin pinnan korkeusvaihteluita voidaan "tasoittaa" käyttämällä erilaisia apuvälineitä, kuten hauli- ja nauhapainoja, joiden avulla lehti pystytään asettelemaan mahdollisimman tasaisesti skannausalustaa vasten. On tärkeää valita käytettävät apuvälineet siten, että kohteelle ei aiheudu prosessista fyysisiä vaurioita. (KUVA 1)

Kiintoselkäiset sidokset ovat harvoin hyvin avautuvia. Tiukat sidokset kuvataan sivu kerrallaan. (KUVA 2)

Hyvin avautuvat sidokset kuvataan yleensä aukeamittain. Kohde asetellaan kirjahissille siten, että alustan reunat tukevat selän ja kansien yhdistymiskohtaa. Skannauksen edetessä tason korkeutta ja leveyttä säädetään sopiviksi. Lasilevyä ei kiintoselkäisten kirjojen kanssa käytetä, sillä sidokselle aiheutuvien vaurioiden riski on liian suuri.

Sivuja voidaan tasoittaa esimerkiksi sivun reunassa käytettävien

nauha ja haulipainojen avulla ja keskimarginaalin avautuvuutta voidaan auttaa nauhapainon avulla. (KUVA 3)

Pienpainatteista koostuva sidos on hyvä esimerkki siitä, kuinka pienillä ja yksinkertaisilla apuvälineillä voidaan auttaa hyvän kuvan tuottamista ilman sidokselle aiheuttavia vaurioita. (KUVA 4)

Koska kyseessä on helposti aukeava irtoselkäinen sidos, voidaan kohde skannata lasilevyn kanssa. Ongelmana saattaa olla sivujen vaihteleva koko. Sen sijaan, että sidosta puristettaisiin lasilevyn ja skannausalustan väliin, voidaan sivujen alle asettaa vaahtomuovia, joka nostaa sivun lasilevyä vasten ilman riskiä sidoksen vaurioitumisesta. (KUVA 5)

VALOKUVAT JA FILMINEGATIIVIT

Mitään valokuvaa tai filminegatiivia ei saa altistaa valolle enempää kuin on välttämätöntä. Näitä aineistoja on aina ehdottomasti käsiteltävä suojakäsineitä käyttäen. Niitä ei myöskään saa pinota päällekkäin emulsiopinnat vastakkain tai ilman välilehtiä. (KUVAT 6 & 7) /

Kirjoittaja on konservattori Kansalliskirjaston konservointi- ja digitoitikeskuksesta.

Miten hyvä digitaalinen kuva syntyy?

Digitojien täytyy tuntea kirjan rakenne ja yleisimmät sidostyypit, kuten irtto- ja kiintoselkäinen tai nidottu aineisto. Sidostyyppi vaikuttaa skannausprosessiin.

Esimerkiksi keskiajalta peräisin olevassa mallissa tekstiblokki on liimattu suoraan kiinni kansien selkään. Kirja voi siksi olla hyvinkin huonosti avautuva. (KUVA 1)

Irtoselkäisessä kirjassa selän muodostaa erillinen selkäkappale, jonka johdosta tekstiblokin ja selän väliin syntyy tyhjä tila. Tämä mahdollistaa kirjan paremman avautuvuuden. (KUVA 2)

Hyvä digitaalinen kuva syntyy, kun kuvattava alue on mahdollisimman kohtisuorassa skannerin kameraan nähden. Tästä syystä eri aineistot vaativat erilaisen skannerin.

Automaattiskanneri (KUVA 3)

Automaattiskannerilla skannataan sidottua aineistoa, jonka tulee täyttää tietyt kriteerit, jotta se kestää skannausprosessin. Kirjan on oltava kovakantinen ja irtoselkäinen, sen sidoksen ehjä sekä helposti että joustavasti 180° avautuva.

Mikäli monografian, eli kirjan, sivut ovat hauraita, aineisto ei sovi automaattiskannerille. Soveltumaton aineisto ohjataan joko taso- tai lineaariskannerille.

Tasoskanneri

Tasoskanneria käytetään korkeintaan A3 kokoisten yksittäislehtien tai hyvin avautuvien, ohuiden irtoselkäsidosten, niteiden ja pienpainatteiden skannauksessa.

Skannauksen aikana kirjaa tai nidettä voidaan painaa kevyesti lasia vasten, jotta sisämarginaali saadaan kuvattua hyvin. Kirjan selkää ei saa pakottaa auki, sillä sidos voi rikkoontua.

Kun kirja tai nide laitetaan skannerin lasin päälle, on sitä tuettava molemmin käsin sekä selästä että sisätaitteelta.

(KUVA 4)

Kun kirja taas otetaan pois, liu'utetaan se kevyesti skannerilasin reunalle siten, että sekä selkää että sisätaitetta tuetaan. Samalla kirjan annetaan kohota lasin pinnasta, jotta sidoksen kulma olisi vähemmän kuin 180°. (KUVA 5)

Lineaariskanneri (KUVA 6)

Lineaariskanneri, jossa kamera sijaitsee aineiston yläpuolella, sopii kaikenkuntoiselle ja -kokoiselle aineistolle. Lineaariskannerin etu on se, että sillä voidaan skannata isokokoistakin materiaalia. Sen kirjahissin ansiosta se soveltuu hyvin haastavankin aineiston, kuten tiukkojen sidosten, hauraiden asiakirjojen tai pergamenttimateriaalin skannaukseen.

Lisäksi tämän skannerin yhtenä etuna on se, että skannattaessa voidaan apuna käyttää lasilevyä, joka suoristaa esimerkiksi kirjan aukeaman, jotta sisämarginaalin tuntumassa oleva teksti tulee paremmin näkyville.

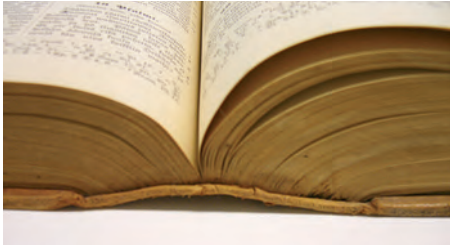
Digitointi- ja konservointikeskuksessa käytössä olevissa lineaariskannereissa on LED-valaisimet, joten skannattavaan materiaaliin ei kohdistu lämpöä.

Hyvin avautuvaa, irtoselkäistä kirjaa skannattaessa takakansi asetetaan ensin kirjahissiin siten, että taive on aivan alustan reunaa vasten ja sen suuntaisesti.

Alusta säädetään niin, että kirjan selälle annetaan tarpeeksi tilaa. (KUVA 7)

Lasin tulee levätä kirjan päällä kevyesti, sen avulla ei saa pakottaa sidosta sillä se saattaa rikkoutua lasin paineesta.

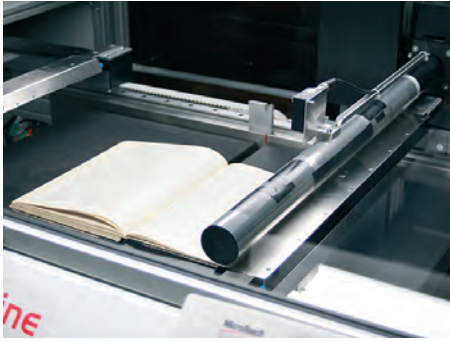
(KUVA 8)

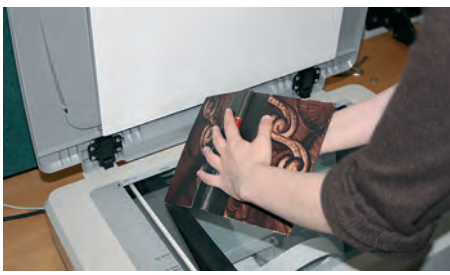
1

2

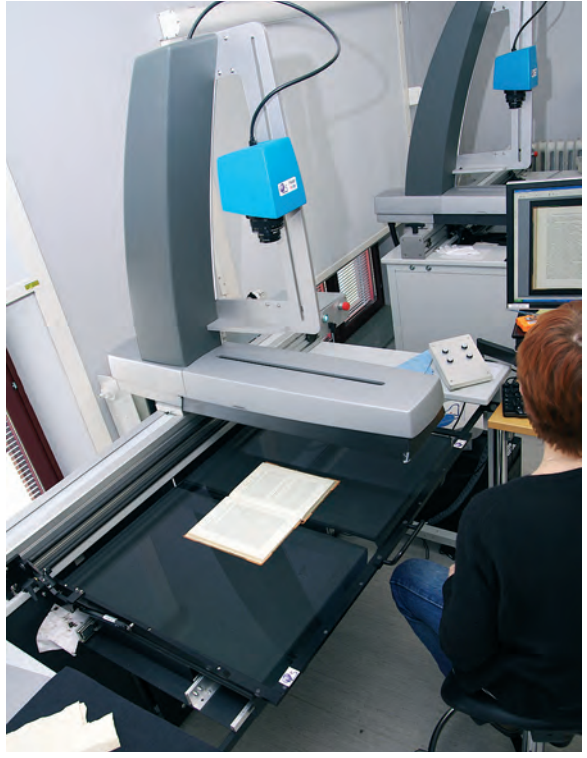
3

4

5

KANSALLISKIRJASTO

6

7

8

Kirjastot ja kielletyt kirjat

50- ja 60-luvuilla suomalaisiin kirjastoihin ilmestyi ns. myrkkykaappeja eli arkistokaappeja, joihin arveluttavaa materiaalia saatettiin piilottaa. Onko kiellettyjen kirjojen aika ohi 2000-luvulla?

TEKSTI: **ANTTI KORKALA**

Helle Kannila kirjoittaa aineistonvalinnasta teoksissaan *Kirjanvalinnan ongelmia* (1967) ja *Kirjastonhoidon opas* (1966). Kannilan mukaan kirjaston ei ole tarkoitus hohdota asiakkaitaan – ei edes lapsia tai nuoria. Jokaisella on oikeus vastaanottaa uutta tietoa, eikä minkään näkökulman välittämistä saa estää. Tuloksin varaa on, sillä Kannilalla oli myös suurin piirtein päinvastaisia ajatuksia. Teoksissaan Kannila kuitenkin esittää, että vain kaikenlaista materiaalia tarjoava kirjasto voi muodostua merkittäväksi sivistyksen edistäjäksi.

Oulun seudun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmaa varten tehdystä opinnäytetyössä 56 kirjastoa vastasi kyselyyn siitä, millaiset aiheet ja sisällöt ovat nykypäivän kirjaston kannalta hankalia. Kun tutkimuksessa kysyttiin, millainen aineisto ei aiheensa tai sisältönsä puolesta kuulu kirjaston valikoimiin, useimmin toistunut vastaus oli porno. Toiseksi yleisin vastaus oli rasistinen materiaali, kolmanneksi eniten kavahdettiin väkivaltaa ja neljänneksi eniten ääriliikkeiden propagandaa. Viidenneksi yleisimmän näkemyksen mukaan kirjastoon kelpuutettaisiin *kaikenlainen* laillinen aineisto.

AINEISTON POISTAMISEN SYYT

Suhteellisen monessa kirjastossa (39,3% kyselyyn vastanneista) aineistoa ei ole poistettu tai jätetty hankkimatta *ensisijaisesti* sen aiheen tai sisällön vuoksi. Jos näin on tehty, yleisimmät syyt karsimiselle olivat seksi ja väkivalta. Kolmanneksi en-

ten toistunut vastaus oli saatananpalvonta ja sen jälkeen rasismi. Näitä seurasivat kauhu ja muut uskonnot ja näitä taas pedofilia, rajatieto, paranormaalit ilmiöt, okkultismi, kristinusko ja kiroilu/kielenkäyttö sekä huumeet.

Kirjastojen asiakkailtaan saamasta negatiivisesta palautteesta noin puolet koski aineistoa, joka on tulkittu lapsille haitalliseksi ja toinen puolikas oli hyvin sekalaisia valituksia laidasta laitaan. Lapsille haitallista materiaalia kuvailtiin useimmiten joko liian väkivaltaiseksi tai seksipitoiseksi. Hieman reilu neljännes kirjastoista ei ollut saanut ollenkaan aineistoon liittyvää negatiivista palautetta.

SEKSI JA VÄKIVALTA HANKALIMPIA

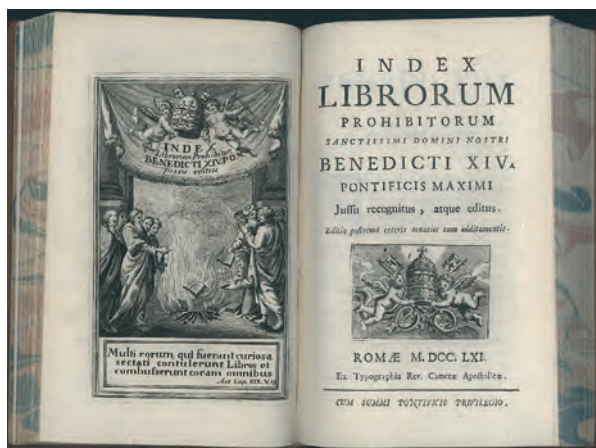
Kirjastojen kannalta hankalimmat aiheet ja sisällöt ovat siis erityisesti seksi ja väkivalta – varsinkin graafisessa muodossa. Aiheiden kirjalliset kuvaukset eivät ole yhtä ongelmallisia. Seksillä tosin tarkoitetaan ennemminkin pornoa.

Myös rasistinen aineisto on kirjaston kannalta ongelmallista. Hankalina voi pitää myös ääriliikkeiden propagandaa (joka osittain sivuaa rasismia), saatananpalvontaa, jossain määrin hengellistä kirjallisuutta ja tietyn varauksin rajatiedoksi luokiteltavia aiheita. Voitaisiin puhua myös yleisesti lapsille haitallisesta aineistosta, mutta se on käsitteenä rönsyilevä ja sillä voidaan tarkoittaa melkein mitä vain.

ÄÄRIMMÄISYYS ONGELMANA

Kirjastoissa vallitsevat ennakoasenteet eivät ole täydellisen jyrkkiä. Aihe tai sisältö muuttuu häiritseväksi vasta sitten, kun se on jollain tapaa äärimmäistä. Varsinaista pornoa ja räikeitä väkivalta-kuvauslukuun ottamatta lähes kaikenlaisiin aineistoihin ja sisältöihin suhtaudutaan suhteellisen avarakatseisesti. Kirjastojen vastauksissa korostettiin myös tapauskohtaisuutta.

Yli 40% vastanneista kirjastoista ilmoitti suoraan, ettei porno kuulu kirjastoon. Niissäkään kirjastoissa, joissa sitä ei suoraan tyrmätä, sitä ei pidetä missään nimessä tarpeellisena osana valikoida. Pornon tarpeellisuudesta voidaan olla montaa mieltä, mutta jos asiakkaalla kuuluu olla mahdollisuus päästä käsiksi kaikenlaiseen aineistoon, onko pornon kieltäminen oikein? Asiaa voisi tar-

Index Librorum Prohibitorum, Benedicti XIV Pontificis Maximi, 1761, eli luettelo katolisen kirkon kieltämistä julkaisuista. Ensimmäinen kiellettyjen kirjojen luettelo ilmestyi vuonna 1559.

kastella myös siitä näkökulmasta, että mikäli kyseisen aineiston haluaa tulkita viihteeksi, pitäisi se periaatteessa hyväksyä. Viihdettä ei voi arvottaa toisten puolesta, vaan sen arvokkuus on aina jollain tapaa subjektiivista.

Rasistista aineistoa ei myöskään haluta kirjaston valikoimiin. Aiheeseen liittyvää aineistoa ei vastausten mukaan kuitenkaan poisteta (tai jätetä hankkimatta) kovinkaan paljoa, eikä siitä ole tullut juurikaan negatiivista palautetta. Suhtautumisen ja käytäntöjen välillä tuntuisi vallitsevan epäsuhta. Liiallinen varovaisuus voi johtaa aiheen turhaan välttelyyn.

Väkivaltainen aineisto koetaan myös hankalaksi, varsinkin videotallenteet ja sarjakuvat. Elokuville on määritelty ikäraajat ja jo tämän pitäisi estää niiden päätyminen liian nuorten lainaajien käsiin. On syytä muistaa, että myös asiakkaalla on oma vastuunsa. Mikäli omat näkemykset ovat ristiriidassa jonkin aineiston kanssa, miksi pitäisi estää muitakin pääsemästä käsiksi siihen?

HENGELLINEN KIRJALLISUUS POIKKEUKSENA

Hengellistä kirjallisuutta, saatananpalvontaa ja rajatietoa yhdistää se, että niitä poistetaan ja jätetään hankkimatta suhteellisen paljon ennakkosenteisiin nähden. Mahdollisesti kyseisille aiheille ei löydy suurta kysyntää ja tällöin karsimisen syynä ei olisikaan sisältö vaan käytännölläheisemmät asiat.

Toki on mahdollista, että kyseisten aiheiden kohdalla koetaan olevan jonkinlainen moraalinen ongelma, mutta ennakkosenteiden vähyys ei tue tätä päätelmää.

HANKINTAPÄÄTÖSTEN TAKANA SEISTÄÄN

Hankalan aineiston suhteen kirjastolla on rajallinen määrä käytäntöjä. Lievimmissä tapauksissa seuraamuksia ei ole ollenkaan tai sitten ne ovat hyvin näkymättömiä, aineisto useimmiten siirretään joko osastolta toiselle tai piiloon varastoon.

Ensisijaisesti aiheeseen tai sisältöön liittyviä

poistoja tehdään suhteellisen harvoin. Kun hankintapäätös kirjastossa on tehty, sen takana seis-tään loppuun asti.

INTERNETIN KÄYTÖN KONTROLLI

Kirjastoilta kysyttiin myös Internet-selailun rajoittamisesta ja millaisten sivujen suhteen suodatus koetaan kirjastossa tarpeelliseksi. Tekninen suodatus oli käytössä alle viidesosassa kirjastoista, muunlainen seuranta (kiellot, henkilökunnan tarkkailu tai ns. sosiaalinen kontrolli) oli käytössä useammassa kuin joka toisessa kirjastossa. Kirjastoista 40 % puolestaan tarjoaa asiakkailleen täysin rajoituksettomaa Internet-selailun.

Ei-toivottuja verkkosisältöjä vastauksissa ei suuremmin yksilöity. Pornon mainitsi 15 kirjastoa ja väkivallan viisi.

Internetin selailu on kirjastoissa pitkälti rajoituksetonta tai korkeintaan lievästi rajoitettua. Ollisi hienoa, jos kirjastoissa luovuttaisiin myös sosiaalisesta kontrollista. Internetin suhteen kirjaston rooli on vain tarjota mahdollisuus selailuun, sisältöjen ei pitäisi olla kirjaston vastuulla. Luonnollisesti Internetin käytöstä johtuviin järjestys-häiriöihin (esimerkiksi meluavat lapset) saa ja pitääkin puuttua, mutta tässä tilanteessa ongelman aiheuttajana on asiakas, ei sisältö.

SANANVAPAUS KUNNIAAN

Useiden kirjastojen vastauksissa pohdittiin asioita myös sananvapauden kannalta. Vastauksista ilmeni, että lähtökohtaisesti ainoastaan lain kieltämä aineisto ei kuulu kirjastoon.

Kirjastoissa suhtauduttiin kielteisesti myös sensuuriin. Hyvin harvoissa kirjastoissa pyrittiin päättämään asiakkaan puolesta aineiston haitallisuudesta. /

Tämä artikkeli perustuu tradenomi Antti Korkalan opinnäytetyöhön Oulun seudun ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmassa syksyllä 2012. Sen voi lukea osoitteessa <http://publications.theseus.fi/handle/10024/47817>

Kirjastolaitos turvaa yksilön oikeudet myös verkossa

Informaation vapaudesta verkossa käydään kädenvääntöä. Kenen puolella kirjastolaitos on?

TEKSTI: PEKKA HEIKKINEN

Moni aikuisväestöön kuuluva, satunnaisempi kirjastonkävijä yllättyy havaitessaan, ettei kirjasto enää juurikaan muistuta sitä ”lainastoa”, jossa hän aikoinaan lapsena vieraili. Uudessa informaatioympäristössä kirjastot eivät toimi enää vain fyysisten kokoelmien varastoina vaan myös informaation kokoajina, välittäjinä ja informaatiopalveluiden tuottajina.

Muutoksen voi tiivistää iskulauseeseen ”from collections to connections”. Kirjastot eivät omista kokoelmiaan, vaan välittävät aineistoihin käyttöoikeuksia. Digitaalisuuden myötä mahdollisuudet informaatiovarantojen käyttöön ovat kasvaneet lähes eksponentiaalisesti. Tieteelliset kirjastot ja arkistot hallinnoivat jo nykyään mittavia informaatiomassoja.

Tutkijoille avautuu mahdollisuus hyödyntää digitoituja aineistoja ns. tiedon louhintatekniikoita hyödyntämällä. Yksittäisten käyttäjien on usein vaikea ymmärtää, mikseivät aineistot ole vapaasti kotikoneilta käytettävissä, kun tekniset mahdollisuudet tähän kerran ovat olemassa. Emeritusprofessori Yrjö Varpio käynnisti viime

syksynä Helsingin Sanomien mielipidesivuilla keskustelun Kansalliskirjaston vanhojen sanomalehtikokoelmien saattamisesta nykyistä laajempaan tutkimuskäyttöön. Kansalliskirjaston ja Kopioston yhteinen vastaus oli, että neuvotte-luja aineistojen käytettävyyden lisäämiseksi käydään parhaillaan hyvässä yhteistyön hengessä. Käynnistyvälle pilottiprojektille ollaan tämän vuoden aikana hakemassa tukea myös lehdenkustantajilta.

Myös muistiorganisaatioiden hallinnoimien kokoelmien varallisuusarvot kasvavat merkittävästi. Kirjastojen, arkistojen ja museoiden kanalta tilanne on jossain määrin kaksijakoinen. Nyt kun toiminnan julkiseen rahoitukseen kohdistuu vahvoja säästöpaineita, houkutus tämän informaatiovarallisuuden tuotteistamiseen ja uusien maksullisten palveluiden luomiseen on luonnollisesti vahva. Mahdollisuudet tähän on lainsäädännössä kuitenkin tiukasti rajattu. Kaupalliset viestintäalan toimijat pitävät myös tarkkaan huolen siitä, etteivät kirjastot pääse kilpailemaan ilmaiseksi luovutetun ja verovaroilla digitoitun aineiston turvin.

Kansalliskirjasto on jo useamman vuoden ajan haravoinut pari kertaa vuodessa, kulttuuriaineistolain velvoittamana, poikkileikkauksen suomalaisista www-sivustoista. Järjestelmää luotaessa viestintäyritykset olivat huolestuneita siitä, että niiden liikesalaisuudet lipsahtaisivat tätä kautta kilpailijoiden saataville. Tämän jälkeen kritiikkiä ei enää ole kuulunut, joten huoleen ei näytä olleen aiheutta.

Toiminta verkkoympäristössä tuo kuitenkin mukanaan kiperiä punnintatilanteita. Näissä tilanteissa joudutaan punnitsemaan vastakkain kahta oikeutta: esimerkiksi tutkijan oikeus päästä käsiksi tutkimusaineistoihin joutuu helposti

/ **Kirjastojen vapaudet ja vastuu saattavat jatkossa kaivata selkeyttämistä.**

ristiriitaan samaan aineistoon liittyvien tekijän yksinoikeuksien kanssa. Tietosuojaan ja aineistojen salassapitoon liittyvät kysymykset tulevat jatkossa muodostamaan vielä tekijänoikeuttakin suuremman haasteen. Tämä on jo havaittu opetus- ja kulttuuriministeriön Kansallinen digitaalinen kirjasto -suurhankkeen valmisteluvaiheessa.

Tuore esimerkki on kansanedustaja Jussi Halla-ahon tapaus. Sen jälkeen, kun Korkein oikeus oli katsonut kansanedustaja Halla-ahon syyllistyneen blogikirjoittelussaan rikoslaissa tarkoitettuun vihapuheeseen, tuli Kansalliskirjastossa pohdittavaksi, miten tulisi toimia yleisölle avoimen verkkoarkiston osalta. Lyhyen punninnan jälkeen kyseiset lausumat päätettiin vetää pois avoimesta yleisökäytöstä. Vihapuheen osalta sananvapauden suoja on niin heikko, että tällainen sinällään kirjaston perustehtävän vastainen teko nähtiin perustelluksi. Samalla on syytä korostaa, ettei sivuja tuhottu, vaan ne ovat edelleen tutkijoiden käytettävissä.

Kirjastojen vapaudet ja vastuu saattavat jatkossa kaivata selkeyttämistä. Voitaisiinko esimerkiksi ns. sähkökauppalaissa määritellyt välittäjien vastuuvapaudet ulottaa myös verkkoympäristössä toimiviin kirjastoihin? Entä voiko sananvapauslaissa määritelty päätoimittajavastuu ajankohtaistua myös kirjastojen osalta, tilanteissa, joissa kirjasto valikoi ja muokkaa kolmansien tuottamia verkkosisältöjä?

Rinnastus on kuitenkin vaarallinen. Kirjastojen yhteiskunnallinen tehtävä on täysin erilainen kuin teleoperaattoreiden tai internet-palveluiden tarjoajien. On syytä pitää huoli siitä, ettei valmisteilla olevaa verkkopiratismiin torjumista ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon tehostamista koskevaa sääntelyä miltään osin uloteta muistiorganisaatioiden toimintaan.

Kulttuuriministeri Paavo Arhinmäki on tekijänoikeuspoliittisissa puheenvuoroissaan painottanut yksittäisten luovan työn tekijöiden suojaa suhteessa media-alan suuryrityksiin. Ministeri on turvautunut työväenliikkeen perinteiseen retoriikkaan, ja luonnehtinut viestintäkulttuurialan nykytilannetta ”luovan alan luokkataisteluksi”.

/ Kulttuuriministeri Arhinmäen suosima luokkataistelun kielikuva on epätäydellisyydessään jopa haitallinen.

Arhinmäen suosima luokkataistelun kielikuva on epätäydellisyydessään jopa haitallinen. Ensinnäkin se sivuuttaa tosiasian, että heikoimmassa asemassa oikeuksien markkinoilla on usein nimenomaan käyttäjätaho. Vielä olennaisempi ongelma on, ettei ministeri Arhinmäki ajattelussaan kurota riittävän kauas käsittehistoriaan. Työn ja pääoman ristiriita ei tavoita muistiorganisaatioiden tärkeää roolia tietoyhteiskunnassa. Näiden toimintaa taustoittamaan soveltuisikin paremmin esiteollisen yhteiskunnan yhteisöllinen logiikka. Esiteollisessa yhteiskunnassa kaikkien yhteisesti omistamalla (yhteis-maa ja jokamiehen oikeudet) oli tunnustettu asema yksityisen omistuksen rinnalla

Kädensääntö informaation vapaudesta on saanut samoja kansalaisliikkeen piirteitä kuin ympäristöliike aikoinaan. Teemana se onnistuu ympäristöliikkeen tavoin aktivoimaan myös muutoin poliittisesti passiivisen nuorison. Tämä kävi ilmeiseksi, kun tekijänoikeuslakia muutama vuosi sitten muutettiin (ns. Lex Karpela). On todennäköistä, että vahvoja vastakkaisia latauksia sisältävät asetelmat tulevat lähivuosina yleistymään. Avoin kysymys on, ilmeneekö tämä aktiivisuus poliittisena puolue toimintana, vai kanavoituuko se kansalaisjärjestöjen kautta.

Kirjastoissa toimiville nämä kysymykset ovat jo vanhastaan tuttuja. Kirjastot puolustavat asiakkaidensa oikeutta vapaaseen ja yksityiseen viestintään avoimessa yhteiskunnassa. /

Kirjoittaja on Kansalliskirjaston lakimies.

Kansalliskirjasto tarvitsee sinua!

Säilyttääkseen kansakunnan
aarteet tuleville sukupolville ja
lisätäkseen niiden saatavuutta,
Kansalliskirjasto tarvitsee lisä-
rahoitusta ja puolestapuhujia. →

TEKSTI: SINIKKA SALO

KUVAT: VEIKKO SOMERPURU

Kansalliskirjaston kulttuuri-lähettiläät "Viiniä ja kirjoituksia"-tilaisuudessa Kupolisalissa. Vasemmalta: Leena Masalin, Annette Lindahl, Sirpa Widomski ja Sinikka Salo.

Edellinen sivu: "Viiniä ja kirjoituksia"-tilaisuus Kupolisalissa.

Kansalliskirjaston strategiaan on kirjoitettu "Kansakunnan aarteet kaikille". Konkreettisesti se merkitsee suuria projekteja, joiden tavoitteina on konservoida ja digitoida mahdollisimman paljon Kansalliskirjastoon tallennettua kansakunnan muistia ja tuoda se laajemmin tutkijoiden ja kansalaisten käyttöön verkkoon.

Tämän tehtävän suorittaminen pelkäänsä kirjaston julkisin budjettivaroin ei ole mahdollista, sillä – kuten tunnettua – julkisen talouden säilyminen kestäväenä edellyttää tulevaisuudessa tiukkaa menokuria, joka kohdistuu myös kulttuuriin. On hyvä, jos verovaroin pystymme rahoittamaan kulttuurielämän perustan, mutta lisärahoitusta täytyy saada lisää yksityisiltä tukijoilta. Yksityisen lisärahoituksen hankkiminen tulee olemaan tärkeällä sijalla kaikkien maamme kulttuuri-toimijoiden agendalla.

Valtaosa Kansalliskirjaston yksityisestä lisärahoituksesta tulee yksityisiltä säätiöiltä. Esimerkiksi Helsingin Sanomain Säätiön ja Koneen Säätiön merkittävällä rahoitustuella Kansalliskirjaston keskiaikaiset pergamentit on saatu konservoitua ja digitoitua niin, että

nyt meillä on verkossa loistavasti kirjallista historiaamme valaiseva verkkoteos *Kirjava keskiaika* ja lisäksi kansainvälisille tutkijoille tarkoitettu ainutlaatuinen Fragmenta membranea-tietokanta. Molemmat tuovat tietosuuteen Suomen keskiaikaista historiaa ja paikantavat Suomen siltäkin osin Euroopan kartalle.

Yhä enemmän lisärahoituksen hankinnassa joudutaan kuitenkin kääntymään myös suoraan yksityisten kansalaisten puoleen. Tämä ei ole mitenkään huono asia, jota soisi myös veroporkkanoin tuettavan. Lisärahoituksen hankkiminen mobilisoi paitsi kulttuurintuottajia ja kulttuurielämää yleensä, myös sitä väestöä ja niitä kansalaispiirejä, jotka ovat kasvaneet hyvinvointiyhteiskunnassa, saaneet hyvän koulutuksen ja vaurastuneet. Paljon laajemmilla kansalaisryhmillä on nyt mahdollisuus suoraan tukea haluumiaan kohteita kuin esimerkiksi köyhässä sodanjälkeisessä Suomessa.

Eikä ole kyse pelkästään rahasta. Kulttuuri virkistää, innostaa, luo lisäarvoa. Kulttuurin ja sivistyksen merkitystä kansakunnan menestystekijänä ei voi liikaa korostaa. Yksittäiset

kulttuurilaitokset tarvitsevat tahoja ja henkilöitä, jotka tuntevat instituution ja puhuvat sen puolesta – tarvitaan kulttuurilähettiläitä.

Kansalliskirjastossa on oivallettu kääntäjä kansalaisten puoleen suoraan ja ryhtyä keräämään varoja pienemmistä puroista. Merkkipäivätervehdyksistä alkuun lähteneet nimikkorahastot ovat muodostuneet merkittäviksi rahoitusmuodoiksi yksittäisten tutkimuksissa tarpeellisten alkuperäislähteiden hankkimiseksi ja kunnostamiseksi. Myös jo lähes kymmenen vuoden ajan Pelasta kirja-kampanjan avulla on kerätty varoja Kansalliskirjaston perintörahastoon. Ideana on, että kuka tahansa on voinut helposti osallistua valitsemansa hintaisen teoksen tai karttakirjan konservointiin ja digitoimiseen.

Näiden rahastojen kartuttamisessa toteutuu yksityishenkilöihin kohdentuvan varainhankinnan periaate. Tuki annetaan helpommin konkreettiseen kohteeseen, johon voi itsekin tutustua.

Varainhankintaa tukevat myös moninaiset Kansalliskirjastossa järjestetyt seminaarit ja juhlat, joiden kautta Kansalliskirjasto tuo aarteitaan suoraan kansalaisten olottuville. Viime aikoina on myös järjestetty muutama maksullinen tilaisuus. Nämä ”Viiniä ja kirjoituksia”-illat ovat olleet pienimuotoisia noin 40 hengen kutsutilaisuuksia, joissa illan tuotto meni Sibeliuksen koottujen teosten toimittamiseen tarvittavien Ainolan ääniteaarteiden tallentamiseen ja joidenkin tutkimustyön kannalta tärkeiden, vielä konservoimattomien keskiajan aarteiden pelastamiseen.

Tilaisuudet olivat kulttuurilähettiläiden kokoamia. Kulttuurilähettiläät haluavat vapaaehtoistyöllään auttaa valitsemiaan kulttuurikohteita saamaan ulkopuolista yksityistä lisärahoitusta suomalaisen kulttuurin korkean laadun ja kansainvälisyyden edistämiseksi. Ryhmä muotoutuu kunkin hankkeen mukaan, Kansalliskirjaston tilaisuuksia olivat allekirjoittaneen lisäksi järjestämässä Annette Lindahl, Leena Masalin ja Sirpa Wiodmski.

Näistä illoista saatu palaute on ollut positiivista. Useat osallistujista eivät olleet aikaisemmin käyneet Kansalliskirjastossa tai olivat vain piipahtaneet siellä joskus opiskelu-

/ Yhä enemmän lisärahoituksen hankinnassa joudutaan kääntymään suoraan yksityisten kansalaisten puoleen. Tätä soisi myös veroporkkanoin tuettavan.

aikoinaan. Kokoontuminen arkkitehti C.L. Engelin kenties kauneimmassa rakennuksessa, sen ainutlaatuisessa Kupolialissa, kuulemaan hienoja esitelmiä rakennuksesta ja koelmista oli omiaan tekemään tunnetuksi Kansalliskirjastoa ja kansakunnan aarteita, joista muutama tuli näin pelastetuksikin.

Tällainen räätälöity yhteydenpito ja varainhankinta edellyttää sekä vapaaehtoisvoimia että itse organisaatiossa valmiutta pannaan pienimuotoiseenkin työhön. Työ on tarpeen, sillä Suomessa varainkeruu kulttuurille yksityisiltä henkilöiltä tarvitsee rohkaisua, vaikkei kulttuurin tukeminen ja varainhankinta niin kovin vierasta olekaan. Onhan monien kulttuurifestivaalimmekin elinvoima lähtenyt liikkeelle muutaman henkilön innostuksesta, intohimosta ja sen aikaansaamasta talkoohengestä.

Tarvitsemme lisää näitä tuliseluja, jotka ovat vetäneet mukaan ystäviään – verkostoja, jotka ovat lahjoittaneet aikaansa ja varojaan – ja saaneet aikaan suurta. /

Kirjoittaja on Kansalliskirjaston johtokunnan jäsen ja Kansalliskirjaston kummi.

KANSALLISKIRJASTON kulttuuri-perintörahastoon nimikkorahastoinen sekä Ilkka ja Ulla Paateron rahastoon oli vuoden 2012 lopussa koottuna 713 000 euroa. Rahastojen tuotto (lahjoitukset ja korkotuotto) oli noin 270 000 euroa. Kaikkiaan näiden rahastojen varoja käytettiin viime vuonna runsaan 130 000 euron edestä.

Saima Harmaja – räiskyvä Prätinä ja eteerinen runotyttö

Kun Saima Harmajan syntymästä on nyt kulunut 100 vuotta, olisiko meidän aika nähdä runoilija juuri niin monipuolisena kuin hän oli, sekä vahvasti aistillisena että huumoria pursuavana?

TEKSTI: PÄIVI ISTALA

”Niin usein uni pettää / ja usko unihin. Niin usein pettää voimat / ja usko voimihin. / Niin usein pettää lempeä, / niin usein innostus. / Ei koskaan petä kaiho / ei sammuu kaipaus.” (”Mietelmä”, toim. Laura Harmaja: *Kootut runot sekä runoilijakehitys päiväkirjojen ja kirjeiden valossa*, WSOY 1942)

Näin varhaisfilosofisesti riimitteli koulutyttö Saima Harmaja 14-vuotiaana, 10. marraskuuta 1927. Nuorella kirjoittajalla oli runoilijan kutsumus, ja kiire sitä toteuttamaan. Surullisen kohtalonsa taakse kätetty runoilijapersoonana on täynnä unelmia ja näkyjä, milloin heleitä, milloin tummuvia – varmaa vain on, että legendan ainekset olivat koossa jo varhain.

Muutamaa viikkoa vaille 24-vuotiaana keuhkotuberkuloosiin menehtyneen Saima Harmajan jälkikuva vaipuu ainaisesti kalvakaksi määriteltynä yhä uudelleen kohti kuoleman rajaa.

”TYYPPI-SAIMA”

Kuitenkin sama nuori tyttö kykeni suhtautumaan jopa sairauteensa sangen hirtehisesti. Hän nimitti itseään sairaalakirjeissään Typpi-Saimaksi kivulloiseen hoitoimenpiteeseen typetykseen viitaten, ja veisteli veljensä Tapanin kanssa groteskisti: ”Milläs Saima sitten leuhkis, / jollei Saimaa vaivais keuhkis?” (Kaarina Helakisa: *Saima Harmaja – Legenda jo eläessään*, WSOY 1977)

Samasta lähteestä nuo kummatkin ääripäät pulpuavat, molemmat kasvot ovat saman Saiman. Jälki-

Saima Harmaja vuonna 1932 (Helander). Julkaistu Kirsti Topparin ja Saima Harmaja -seuran luvalla.

maailma vain on tyypitellyt Saima Harmajan kovin yksi-ilmeiseksi: teinityttöjen runoilija, murrosikäisten tunteiden tulkki.

Vuonna 2007 Leena Lehtolainen kirjoitti Saima-lukumuistoistaan raivostuneena: ”Saimasta puhutaan alentuvasti ’teinityttöjen runoilijana’. Mitä pahaa teinityttöissä muka on? Luulen, että Harmajan runojen hienovireisyyden takana huokuva eroottinen voima on saattanut olla joillekin (mies)lukijoille jopa pelottavaa vastaanotettavaa.” (toim. Päivi Istala: *Saima Harmaja – runoilijoista runoilijoin*, WSOY 2007)

RAKKAUDEN AISTIVOIMAINEN JA VÄKEVÄ TULKITSIJA

Runoilija, joka muotopuolesta rakkaudestaan kirjoittaa seuraavan ”Ruusun” (1935) lailla, ei ole kalvakka, ei teinityttö eikä hentoinen.

”Väristen hurmaa kimalainen vaipuu / syvälle ruusun poveen loistavaan, / min’ kultaiseksi hehkutti jo kaipuu. / Sen syli aukee, heteet syttyy, taipuu, / ja lemmen tuoksu hienoin huumaa maan. /

Mut vasta silloin täyttyy au-
tuus mainen, / kun suven luoja,
tulta-tuhlaavainen, / sun kerran
halki kukkain tulla suo / luo ruu-
sun, joss' on mesi jumalainen. /
Maan poika tulisin, se silloin juo!"
(*Kaukainen maa*, WSOY 1937)

Rakkauden korkea veisu soi
hänen säikeissään. Onnettomak-
si kääntyneestä ensirakkaudes-
taan hän kuitenkin loi mieliku-
vituksensa voimalla runoilijan
rakkaustarinan, josta löytyvät
kaikki tunteet, tosirakkauden
vuoret ja laaksot.

Saima rakastui rakkauteen
kuten kuka tahansa nuori tyttö.
Senpä vuoksi hänen runonsa ja
päiväkirjansa puhuttelevat aika-
kaudesta riippumatta minuut-
taan ja vastapariaan etsivää
nuorta ihmistä.

Reipas kauppatieteitä opiske-
leva urheilijanuorukainen ja
henkevä, sairasteleva, tempera-
mentikas runoilijaneito – paris-
kunnalla ei ollut monta yhteistä
nimittäjää. Silti Saima Harmaja
tulkitse suhteen kirjallisen yl-
peästi, itse rakkauden tunne on
vahva ja väkevä.

Kuitenkin muotopuoli rakkaustarina kulki sittem-
min kivullosesti kohti päättymistään. Tunteet pur-
kautuvat hänen runoissaan ja jälkikuva menneestä
rakkaudesta löytyy Saiman ehkä tunnetuimmasta ru-
nosta "On maa" (1936):

"Jos tuon / ma sinne halvan rakkauden murut, / kä-
siini jalokiviaarre jää, / mi kimmeltää." (*Kaukainen
maa*, WSOY 1937)

HUUMORIA PURSUAVAT PÄIVÄKIRJAT

Saiman aistillisten runojen lisäksi uutta tarkastelua tun-
tuisivat vaativan hänen päiväkirjansa. Niissä kukkii huu-
mori, niissä tapaamme hauskan ja dramatiikan tajua
omaavan alakoululaisen, jolle kouluelämän pikku tapah-
tumat kasvoivat temperamentikkaiksi melodraamoiksi.

Saima oli Prätinä-lempinimensä veroinen: puhelias
ja kekseliäs tuulispää, joka pärjäsi, päsäröi ja oli oi-
kea räpätäti. Luokkatoveri Ilmari Wichmann kuvaa
noin 12-vuotiaasta SYK:n Saima-koululaista näin:

SAIMA HARMAJA 100 vuotta -juh-
lavuoden näyttely Kansalliskirjaston
Rotundassa esittelee "Huhtikuun"
runoilijan elämänvaiheita ja kirjallista
työtä. Esillä on Saima Harmajan te-
osten ensipainoksia, valokuvia, kirjei-
tä, esineistöä ja tietoa runoilijasta ja
hänen tuotannostaan. Näyttely ja sii-
hen liittyvät yleisötapahtumat järjes-
tetään yhteistyössä Saima Harmaja
-seuran kanssa. Juhlavuosi 2013 on
moninkertainen. Saiman syntymän
100- vuotisjuhlavuosi levittäytyy ym-
päri Suomea keväästä kevääseen,
Saiman sisar toimittaja emerita Kirs-
ti Toppari täyttää kesän lopulla 90
vuotta ja Saima Harmaja -seura puo-
lestaan marraskuussa 10 vuotta.

→ www.saimaharmaja.fi, Facebook-
sivut: Saima Harmaja -seura

"Saima Harmaja on haaveili-
ja, keksii satuja, rähjää yleensä
kauheasti Possun (uskonnon-
opettajansa Lauri Pohjanpään)
tunnilla, vitsikäs, sielukas ja äly-
käs, kova kantelupukki. Ihmi-
nen jonka kanssa voi todella ju-
tella. Piikkailee hyvin hienosti.
Tekee ihmeitä." (Kaarina Helaki-
sa: *Saima Harmaja – Legendaja jo
eläessään*, WSOY 1977)

Kasvavan nuoren mielialojen
ailahtelut, tunnemyrskyt, kär-
hämät vanhempien kanssa, joil-
le Saiman runoinnostus näyt-
täytyi hermostoa koettelevana
ilmiönä. Nämä tunnot puhutte-
levat myös tämän päivän nuor-
ta. Siitä on nyt merkinä se in-
nostus, jolla meidän aikamme
nuoret säveltäjät ja teatterinteki-
jät ovat lähteneet valloittamaan
Saiman runoja ja päiväkirjoja.

AINUTLAATUINEN KASVUKERTOMUS

Vaikka Saima Harmaja lahjak-
kuudessaan oli poikkeusyksilö,
ovat hänen 8-vuotiaasta 23-vuo-

tiaksi asti pitämänsä päiväkirjat kuitenkin upea doku-
menti pienen tytön kasvusta nuoreksi naiseksi. Voikin
kysyä, onko meillä yhtä pätevää kirjallista esitystä lap-
sen kasvuvaiheista aikuisuuteen?

Eikä hänen kasvukertomuksensa suinkaan ole tiu-
kasti sukupuolisidonnainen. Saima Harmaja -seura
SKS:n tukemana järjesti muutama vuosi sitten Saimaa
koskevan lukumuistokeräyksen ja julkaisi 115 kirjoituk-
sen parhaimmiston lukumuistokirjana *Saima Harma-
ja – runoilijoista runoilijoin* (WSOY 2007). Tuolloin oli
ilo havaita, että 10 kirjoittajista oli miehiä. He kuvaili-
vat Saiman lohduttavaa vaikutusta murrosiän vaiheis-
sa, kuten heidän esikuvansakin:

"Oi Maija (Saiman päiväkirjan nimi), tulen hulluksi!
Tai ehkä olen jo. Joku ääretön, epämääräinen, valtava,
tukahduttava kaiho valtaa minut. Kaihoan kaikkea ja
en mitään." (Ote julkaistuista päiväkirjoista 11.9.1926 –
Saima oli silloin 13-vuotias). /

*Kirjoittaja on Saima Harmaja -seuran puheenjohtaja,
toimittaja, TeM*

Kansalliskirjasto valmistautuu korjaushankkeeseen

Engel-päärakennuksen ja Rotundan suuri korjaushanke alkaa kesäkuussa 2013. Kirjaston ovet ja palvelut pysyvät silti auki.

TEKSTI: **DORRIT GUSTAFSSON**

Kansalliskirjaston käyttäjät astuvat 3.6.2013 lähtien kirjastoon Fabianinkatu 35 kautta, kirjaston Fabiania-rakennukseen. Engel-rakennuksen konservoiva korjaushanke käynnistyy kesäkuussa 2013 ja Unioninkadun puoli sulkeutuu syksyyn 2015 asti.

MITÄ KORJAUSHANKKEESSA TEHDÄÄN?

Engel-päärakennuksessa on eri aikoina suoritettu korjauksia. Kaikissa korjauksissa on vaalittu Engelin alkuperäistä rakentamista. Alueen asemakaavan ja muiden päätösten mukaan kirjastorakennus on tiukasti määritelty suojelukohde.

Rakennus kaipaa peruskorjausta, se näyttää sisätiloiltaankin kuluneelta. Tämän totesi myös vuonna 2011 Kansalliskirjaston toimintaa arvioinut kansainvälinen arviointipaneeli. Engel-rakennuksen julkisivun korjaus on saatettu loppuun keväällä 2012. Rotunda-rakennuksen julkisivu korjataan hankkeen aikana.

Korjaushankkeessa konservoidaan seinä- ja kattopinnot sekä kirjahyllyt, uudistetaan talotekniikka, valaistus ja osa lattioista. Kirjaston käyttäjät ovat vuosikymmeniä kärsineet talvella suurien lukusalien kylmyydestä ja Rotundan kerrosten kesäisestä kuumuudesta. Tavoitteena on saada tilojen olosuhteet kohdalleen.

Monia asioita vielä selvitetään: täyteen tungettujen eteistilojen avartamista vaateilojen siirtämisellä kerrosta alemmas, palautusautomaatin sijoittamista sisään tulon lähelle helpottamaan käyttäjien kirjojen palauttamista ja Gallerian laajentamista Kupolialin vapauttamiseksi vaihtuvilta näyttelyiltä sekä hissien sijoittamista esteettömyyden parantamiseksi. Myös ny-

ARI AALTO

KANSALLISKIRJASTON päärakennuksen on suunnitellut Carl Ludwig Engel, saksalaissyntyinen arkkitehti. Engelin päätyönä oli Helsingin uudelleenrakentaminen ja siinä erityisesti Senaatintorin ympäristö. Kansalliskirjasto-rakennus valmistui vuonna 1840 ja otettiin käyttöön vuonna 1845.

Päärakennus on osa Kirjastokorttelia, johon kuuluu myös Rotunda (1906) ja Fabiania (1844–1897) sekä maanalaiset kokoelmatilat Porthania (1956) ja Kirjaluola (2000).

KORJAUSHANKKEESTA vastaa rakennuttajana Helsingin yliopisto. Pääarkkitehtina toimii LPR-arkkitehdit Oy. Hankkeella on suunnitteluryhmä, jossa eri alan suunnittelijat ovat edustettuina. Lisäksi ryhmään kuuluu edustajia Museovirastosta sekä erityisasiantuntijoita muun muassa konservoinnin alalta.

→ **3.6.2013 lähtien kirjaston sisäänkäynti on Fabianinkatu 35.**

kyisten lukusalikalusteiden uusiminen odottaa lopullista ratkaisuaan: Arne Ervin lukupöydät eivät enää vastaa tutkijoiden työskentelytilatarpeisiin.

Esteettömyyden parantaminen on ollut yksi tärkeistä näkökulmista kautta suunnittelun: miten edistää esimerkiksi liikuntaesteisten itsenäistä kirjastonkäyttöä hisseillä ja soveltuvilla reiteillä. Jälleen kerran on keskusteltu kiihkeästi voidaanko ulkopääportaisiin sijoittaa kaide. Lukemattomat kirjaston käyttäjät ovat vuosien varrella toivoneet kaidetta, joka helpottaisi tai tekisi edes mahdolliseksi heidän pääsytensä kirjastoon.

Korjaushanke on erittäin vaativa ja todennäköistä onkin, että hankkeen aikana suunnittelijat joutuvat kohtaamaan yllätyksiä. Erityisen haasteellisena on pidetty jo etukäteen konservointia. Runsaan vuoden ajan on jo tehty useita erillisselvityksiä ja tutkimuksia, joilla pyritään varmistamaan tulevan korjauksen onnistumista.

KIRJASTO PALVELEE KOKO KORJAUSHANKKEEN AJAN

Kirjaston palvelut siirretään korjauskohteesta Fabianiaan toukokuun lopussa. Maaliskuussa käynnistettiin kokoelmien siirtoja Fabianiaan (mikrofilmit) ja suljettuun varastoon (avokokoelmat). Siirtojen etenemisestä kerromme päivittäin verkkosivullamme. Siirtyvä ai-

neisto on pois käytöstä keskimäärin viikon. Kaikkiaan siirrämme noin 5 000 hyllymetriä.

Korjaushankkeen aikana kirjaston kokoelmat ovat käytettävissä Helka-tietokannassa tehtävän aineistopyynnön kautta, kuten nytkin suljetun kokoelman aineistot. Huomioitavaa on, että myös käsikirjat tulee tilata aineistopyynnöllä luettaviksi lukusaliin.

Korjaushanke valitettavasti vähentää keskustakampuksen lukupaikkoja huomattavasti. Kansalliskirjaston lukupaikat ovat pääsääntöisesti tarkoitettu Kansalliskirjaston aineistojen käyttäjille, mutta tilan riittäessä myös muut voivat lukupaikkoja käyttää.

Valmistautumisesta ja korjaushankkeesta kerrotaan kevään aikana kirjaston verkkosivuilla ja Facebookissa. /

dorrit.gustafsson@helsinki.fi

Kirjoittaja on Kansalliskirjaston hallinto- ja kehittämisspalveluiden johtaja ja toimii korjaushankkeen suunnitteluryhmässä kirjaston edustajana.

Kansalliskirjaston rakennushistoriaan liittyvistä seikoista saa lisätietoja osoitteesta http://www.kansalliskirjasto.fi/extra/Rakennushistoriaselvitys_220911.pdf

SAIMA HARMAJA 100 VUOTTA -NÄYTTELYN AVAJAISET

Saima Harmajan 100-vuotisjuhluvuoden näyttelyn *Tulisit aivan hiljaa* avajaiset pidettiin 26.2. Kansalliskirjaston Kupolisalissa. Näyttelyn avasi Tasavallan presidentin puoliso Jenni Haukio. Tervehdyssanat lausui ylikirjastonhoitaja Kai Ekholm ja näyttelytyöryhmän edustajana puhui Saima Harmaja -seuran puheenjohtaja Päivi Istala. Lopuksi Uinuva-yhtye esitti Heta Keskinarkauksen sävellyksiä Saima Harmajan runoihin. Näyttely sai ihastuneen vastaanoton yli 100 hengen avajaisyleisöltä.

1. Jenni Haukio ja Saima Harmajan sisarentytär Outi Piirto näyttelyn avajaisissa.

2. Kuvassa edessä (oikealta) kansleri Ilkka Niiniluoto, Tasavallan presidentin puoliso Jenni Haukio, ylikirjastonhoitaja Kai Ekholm ja hänen puolisonsa, tietosiantuntija Kaisa Paavilainen.

KARI HAKLI

1

KARI HAKLI

2

VICTOR CHESTOPAL KONSERTTI

Pianotaiteilija, musiikin tohtori Victor Chestopal piti konsertin Kupolisalissa maaliskuussa. Konsertin ohjelmassa oli Chestopalin äidin, sellotaiteilija, professori, säveltäjä Victoria Yaglingin pianosävellyksiä.

1. Kuvassa Victor Chestopal ja hänen opettajanaan Sibelius-Akatemiassa toiminut professori Erik T. Tawastjerna.

2. Victor Chestopal lahjoitti vuonna 2012 Kansalliskirjastolle äitinsä, Victoria Yaglingin arkiston, joka sisältää muun muassa sävellyksiä, käsikirjoituksia, äänitteitä, konsertti-ohjelmia ja kirjeitä. Arkistosta oli esillä pienimuotoinen näyttely Chestopalin konsertin yhteydessä.

2

KAUNEIMMAT KIRJAT 2013

Vuoden kauneimmat kirjatilaisuus pidettiin maaliskuussa Kansalliskirjaston Kupolisalissa. 24 kirjaa tai kirjasarjaa sai Suomen kirjataiteen komitean myöntämän *Kirjataiteen kaunis kirja* -palkinnon. Yksi näistä oli Rainer Knapaksen *Tiedon valtakunnassa*. Lisäksi palkittiin kymmenen onnistuneinta kirjankantta. *Kirjataiteen vuoden kaunein kirja* -arvonimellä palkittiin Markus Pyörälän suunnitelma, Jaakko Yli-Juonikkaan romaani *Neuromaani*.

SUVI KINGSLEY

HEIKKI PAAKKASELLE PUUPÄÄHATTU -PALKINTO

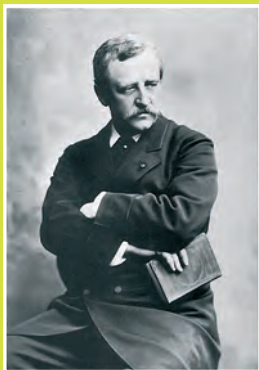
Suomen sarjakuvaseuran vuoden 2013 Puupäähattu-tunnustuspalkinnon sai sarjakuvataiteilija, pila-piirtäjä ja animaattori Heikki Paakkanen.

Paakkanen on aiemmin voittanut muun muassa jaetun Sarjakuva-Finlandia-palkinnon vuonna 2011 sarjakuva-albumillaan *Amerikka*.

Puupäähattu-palkintoa on jaettu vuodesta 1972 ja se on arvostetuin suomalaiselle sarjakuvantekijälle annettava palkinto.

SUVI KINGSLEY

NÄYTTELYT

KAHVILASSA

15.3.–25.5.

Suomen ja Viron Kauneimmat kirjat 2012

Yhteistyössä Suomen kirjataiteen komitean ja Viron Kansalliskirjaston kanssa.

ROTUNDASSA

27.2.–29.5.

”Tulisit aivan hiljaa...” Saima Harmaja 100 vuotta

(8.5.1913–21.4.1937)

Näyttelyssä on esillä Saima Harmajan teosten ensipainokset, käsikirjoituksia, päiväkirjoja, kirjeitä, valokuvia ja esineistöä. Näyttely kertoo rakastetun runoilijan elämästä ja tuotannosta, perheestä, aikalaisista sekä kirjallisista esikuvista ja innoittajista.

Näyttely ja tapahtumat järjestetään yhteistyössä Saima Harmaja -seuran kanssa. Saima Harmaja 100 vuotta -juhlavuoden suojelijana toimii Tasavallan presidentin puoliso, runoilija Jenni Haukio.

SUOMEN KANSALLISMUSEOSSA

26.4.–27.10.

Avartuva maailma – Kartta-aarteita A. E. Nordenskiöldin kokoelmasta

Kansalliskirjaston A. E. Nordenskiöldin kokoelma on maailman merkittävimpiä vanhojen karttojen kokoelmia. Se kuuluu Unescon kulttuuriperintökohteisiin. Adolf Erik Nordenskiöld (1832–1901) teki 10 tutkimusmatkaa Pohjoiselle jäämerelle ja purjehti 1878–1879 ensimmäisenä yhtäjaksoisesti Koillisväylän. Retkiään valmistellessaan Nor-

denskiöld kokosi vanhoja karttoja ja matkakertomuksia ja syventyi karttojen historiaan. Hänestä tuli kartografian historian maailmankuulu uranuurtaja.

Näyttely kertoo maailmankuvan avartumisesta, suurten löytöretkien, siirtomaavaltujen kilpailun ja tutkimusretkien vaikutuksista tiedon karttumiseen. Nordenskiöld syntyi, opiskeli ja aloitti tutkijanuransa Suomessa. Näyttely kertoo myös hänen värikkäistä elämänvaiheistaan ja teoistaan.

Järjestäjät: Kansalliskirjasto ja Suomen kansallismuseo
Sisällön suunnittelu ja käsikirjoitus: yli-intendentti Jouni Kuurne, prof. Tapio Markkanen, fil.maist. Leena Miekkavara, fil.maist. Anna-Maija Pietilä-Ventelä.

Näyttely Suomen kansallismuseossa,

Mannerheimintie 34

Avoinna ti-su klo 11-18, ma suljettu.

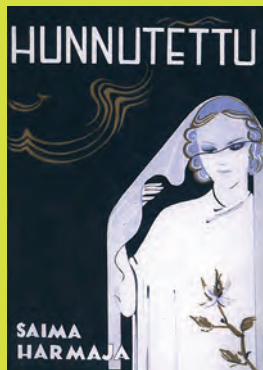
Liput: 8 € / 6 €, alle 18-v. ilmaiseksi.

Maksuton sisäänpääsy perjantaisin klo 16-18.

Näyttelyyn liittyy kansainvälinen konferenssi International Conference on the History of Cartography (IHC) Helsingissä 30.6.–5.7.2013.

Näyttelyyn liittyvät tapahtumat: www.kansallismuseo.fi

Julkaisu: *Avartuva maailma – Kartta-aarteita A. E. Nordenskiöldin kokoelmasta*. SKS, 2013.

TAPAHTUMAT

KUPOLISALISSA

Ke 15.5. klo 17

Saima Harmaja -runo- ja musiikkimatinea

Lausunta: näyttelijä Eeva-Liisa Haimelin.

Musiikki: SaHa-ensemble: Kasper Mårtenson, Suvi Halinen, Karo Lauronen. Juontaja: Päivi Istala

KIERTONÄYTTELYT

KOTIMAANA MUSIIKKI.

Fredrik Pacius 200 vuotta.

SUOMI KAUTTA AIKOJEN.

Merkkivuosi 1809 -kiertonäyttely.

SUOMEA RAJAN TAKANA 1918–1944.

Suomenkielistä neuvostokirjallisuutta Kansalliskirjaston kokoelmista.

ONNELLINEN MIES – SANKAR' JYLHÄN KUUSISTON.

Arto Paasilinna 70 vuotta (v. 2012).

VERKKONÄYTTELYT

NUOLENPÄISTÄ AAKKOSIIN.

AMMI JA TOIVO.

Multimediaateos Alma ja Toivo Kuulan elämästä

KIEHTOVA KIRJA.

Kirjahistoriallinen verkkoteos.

Lisätietoja näyttelyistä ja tapahtumista:

www.kansalliskirjasto.fi/kulttuuritoiminta
Kulttuurikoordinaattori Inkeri Pitkäranta,
puh. (09) 191 22738, inkeri.pitkaranta@helsinki.fi

Kulttuurisihteeri Sisko Vuorikari,
puh. (09) 191 22671, sisko.vuorikari@helsinki.fi

Tiedon valtakunnassa – Kunskapens rike

Helsingin yliopiston kirjasto – vuodesta 2006 Kansalliskirjasto – on ollut Suomen tärkein ja tunnetuin tieteellinen kirjasto vuosisatojen ajan. *Tiedon valtakunnassa* kuvaa Kansalliskirjaston kokoelmien syntyä ja vaiheita, sen toimintaa, värikkäitä johtohahmoja, lahjoittajia ja merkittäviä rakennuksia. Kirjasto on olennainen osa yliopiston, suomalaisen kirjallisuuden ja tieteen kansainvälistymisen historiaa: se on oma tiedon maailmansa. *Tiedon valtakunnassa* on portti suomalaisen kulttuurilaitoksen historiaan ja nykyiseen asemaan.

Rainer Knapas

Tiedon valtakunnassa. Helsingin yliopiston kirjasto – Kansalliskirjasto 1640–2010.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1347, Tiede. 462 s., sid., kuv. Helsinki 2012.

ISBN 978-952-222-272-5.

Hinta 54,00 €

Helsingfors universitets bibliotek, sedan 2006 Nationalbiblioteket, har varit Finlands främsta vetenskapliga bibliotek under flera århundraden. Bibliotekets tillkomst och samlingar, verksamhet, donatorer, byggnader och färgstarka ledarpersonligheter beskrivs i ett kulturhistoriskt sammanhang. Genom biblioteket reflekteras också universitetets historia, den bokhistoriska utvecklingen i Finland och hur vetenskapen blivit allt mer internationell. *Kunskapens rike* öppnar porten till en finländsk kulturinstitutioners historia och nuvarande position.

Rainer Knapas

Kunskapens rike. Helsingfors universitetsbibliotek – Nationalbiblioteket 1640–2010.

462 s., inb., ill. Helsingfors 2012.

ISBN 978-951-583-244-3.

Pris 54,00 €

Myös englanninkielinen versio on saatavilla.

Tilaukset: Kansalliskirjasto, Hallintopalvelut, PL 15, 00014 Helsingin yliopisto

Beställningar: Nationalbiblioteket, Förvaltningen, PB 15, 00014 Helsingfors universitet

Puh. tfn. +358-(0)9-191 22734, fax. +358-(0)9-191 22581

www.kansalliskirjasto.fi/extra/Kirjakauppa/kkindex.html

Myynti: Kansalliskirjaston eteisen myyntipiste, Unioninkatu 36, Helsinki

Säljning: I Nationalbibliotekets vestibule, Unionsgatan 36, Helsingfors

PL 15 (Unioninkatu 36)
00014 Helsingin yliopisto
Sähköposti:
kk-tiedotus@helsinki.fi

55. vuosikerta

Toimitus:

Päätoimittaja
Suvi Kingsley
(09) 191 22722
kk-lehti@helsinki.fi

Toimitusneuvosto:

Hanna Arpiainen
Dorrit Gustafsson, pj.
Suvi Kingsley
Katri Nissilä
Sinimarja Ojonen
Heidi Partanen
Heidi Seppänen

Taitto:

Jarkko Hyppönen

Paino:

Eriksen Oy, Helsinki

Osoitteenmuutokset:

kristiina.a.nieminen@
helsinki.fi
(09) 191 22720

Kansalliskirjasto-lehti
verkossa:

[www.kansalliskirjasto.fi/
yleistieto/kklehti.html](http://www.kansalliskirjasto.fi/yleistieto/kklehti.html)
www.lehtiluukku.fi

Artikkelit luettavissa
myös Arto-tietokannasta
(Elektra sopimus)
<https://arto.linneanet.fi>

ISSN 1459-3467

HELSINGIN YLIOPISTO

Itella Green

